

Εισαγωγικό σημείωμα

Βασικός σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η ανάπτυξη του **Ιστορικού Γραμματισμού**. Με την ανάπτυξη του ιστορικού γραμματισμού στοχεύουμε να βοηθήσουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν τον κόσμο μέσα από τη μελέτη του παρελθόντος και της σχέσης του με το παρόν και το μέλλον. Η ανάπτυξη του ιστορικού γραμματισμού επιδιώκεται μέσα από την παράλληλη ανάπτυξη:

α) γνώσης περιεχομένου (τι συνέβη στο παρελθόν), και

β) ιστορικής επιστημολογικής κατανόησης (πώς μαθαίνουμε για το παρελθόν, οι μέθοδοι και διαδικασίες της επιστήμης της Ιστορίας, οι μορφές της ιστορικής γνώσης αλλά και τα όριά της).

Οι μαθητές και οι μαθήτριές μας θα εξέλθουν του εκπαιδευτικού συστήματος εξακολουθώντας να αγνοούν μεγάλο μέρος του περιεχομένου της Ιστορίας (γνώση γεγονότων, προσωπικοτήτων κ.λπ.). Όμως, ακόμη και οι επαγγελματίες ιστορικοί δεν είναι σε θέση να κατακτήσουν το σύνολο της γνώσης που έχει παραχθεί από την επιστήμη της Ιστορίας σχετικά με το παρελθόν. Επιπλέον, δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι η απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος παρέχει, από μόνη της, τη δυνατότητα σύνδεσης των γεγονότων αυτών με το παρόν και με τα όσα συμβαίνουν σε αυτό, ώστε να τα νοηματοδοτήσει. Αυτό όμως για το οποίο μπορούμε να είμαστε βέβαιοι και βέβαιες είναι το εξής: αν οι μαθητές και οι μαθήτριές μας εξοικειωθούν από νωρίς με την ιστορική αναζήτηση (την ιστορική σκέψη, τις λογικές και τις μεθόδους της επιστήμης της Ιστορίας), δεν θα παραμένουν αβοήθητοι μπροστά στις πολλαπλές και αντικρουόμενες ιστορίες που θα συναντούν καθημερινά· αντίθετα, θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα εργαλεία που τους προσφέρει η επιστήμη της Ιστορίας για να αναζητούν απαντήσεις στα νέα ερωτήματα που διαρκώς θα προκύπτουν. Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν υποβαθμίζει τη σημασία που έχει η ανάπτυξη της γνώσης περιεχομένου, η οποία είναι απαραίτητη για την ιστορική κατανόηση. Είναι προφανές ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν μπορούν να μάθουν Ιστορία χωρίς να μάθουν για το παρελθόν και για τις ερμηνείες σχετικά με το τι συνέβη σε αυτό. Τα παιδιά θα πρέπει να είναι σε θέση να τοποθετούν τον εαυτό τους μέσα στον χρόνο (να προσανατολίζονται στον χρόνο), ώστε να μπορούν να αντιλαμβάνονται το παρόν και το μέλλον τους μέσα από το συγκεκριμένο του παρελθόντος. Για να το πετύχουμε αυτό, η απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος δεν αρκεί. Τα παιδιά χρειάζονται ένα παρελθόν, το οποίο να μπορούν να χρησιμοποιήσουν, δηλαδή ένα παρελθόν το οποίο να μπορούν να θυμούνται (αλλά και ένα παρελθόν το οποίο να αξίζει να θυμούνται).

Οι δείκτες επιτυχίας και επάρκειας που ακολουθούν επιδιώκουν τον συνδυασμό των πιο πάνω. Για τον λόγο αυτό σε κάθε δείκτη επιτυχίας για τη γνώση περιεχομένου (και τους δείκτες επάρκειας που τον συνοδεύουν) αντιστοιχούν δείκτες επιτυχίας και επάρκειας επιστημολογικής κατανόησης, οι οποίοι πληροφορούν τον/την εκπαιδευτικό για το ποια πτυχή της επιστημολογικής κατανόησης της Ιστορίας (και πώς) θα πρέπει να αναπτυχθεί παράλληλα με τη συγκεκριμένη γνώση περιεχομένου.

ΓΝΩΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	
1. Εισαγωγική Ενότητα (αλλαγές και συνέχειες στην προσωπική και τοπική Ιστορία)	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>1.1 Αναφέρουν χαρακτηριστικά της ταυτότητάς τους και πώς αυτά αλλάζουν ή μένουν τα ίδια με την πάροδο του χρόνου. (A)(B)(Z)*</p> <p>1.2 Αναφέρουν στοιχεία της ιστορίας του ονόματός τους. (Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>1.3 Αναφέρουν βασικές αλλαγές και συνέχειες που συμβαίνουν στο τμήμα/ ή και το σχολείο τους με την πάροδο του χρόνου. (A)(B)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>1.4 Παράγουν σύντομες ιστορικές αναφορές για ένα σημαντικό γεγονός</p>	<p>1.1 (α) Διαφορετικά χαρακτηριστικά ταυτότητας ανάλογα με τις διάφορες κοινωνικές ομάδες που ανήκουν ταυτόχρονα (τάξη, σχολείο, παρέα, οικογένεια, χώρα κ.ά.) (β) Χαρακτηριστικά της ταυτότητας που αλλάζουν ή παραμένουν τα ίδια με την πάροδο του χρόνου.</p> <p>1.2 (α) Ετυμολογία ονόματος. (β) Λόγοι επιλογής ονομάτων (π.χ. παράδοση, προσωπικό νόημα για γονείς). (γ) Διαφορετικές πρακτικές ονοματοδοσίας στα περιβάλλοντα των παιδιών της τάξης.</p> <p>1.3 Αλλαγές και συνέχειες σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του τμήματος (π.χ. αριθμός παιδιών, εκπαιδευτικός, μαθήματα, αίθουσα, εξοπλισμός κτλ.) ή/και του σχολείου (αριθμός παιδιών, όνομα, εκπαιδευτικό προσωπικό, κτίριο κτλ.) με την πάροδο του χρόνου.</p> <p>1.4 (α) Χωρικό και χρονικό συγκείμενο. (β) Βασικές πληροφορίες: γεγονός (περιγραφή, αίτια, συνέπειες), πρόσωπο (βιογραφικά στοιχεία),</p>

* Η κωδικοποίηση αντιστοιχεί στους δείκτες επάρκειας και επιτυχίας για την επιστημολογική κατανόηση (βλ. σελ. 9-11)

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>ή/και ένα σημαντικό πρόσωπο ή/και έναν σημαντικό χώρο (π.χ. ιστορικός χώρος/κτίριο, εκκλησία, τοπικό μνημείο) της περιοχής τους. (B)(Γ)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>χώρος (δημιουργία/κατασκευή, λειτουργία/χρήση, αλλαγές και συνέχειες). (γ) Σύνδεση με γεγονότα/φαινόμενα/περιόδους με χρονική ή/και χωρική εγγύτητα. (δ) Πληροφορίες (τεκμήρια) και οι πηγές από τις οποίες προκύπτουν. (ε) Βαθμός βεβαιότητας για τα τεκμήρια που συμπεριλαμβάνονται στην ιστορική αναφορά. (στ) Λόγοι για τους οποίους το γεγονός ή/και πρόσωπο ή/και χώρος ήταν/ είναι σημαντικός για την περιοχή.</p>
<p>2. Παλαιολιθική Εποχή (2500000 π.Χ. -7^η χιλιετία π.Χ.)</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>2.1 Αναφέρουν βασικές αλλαγές και συνέχειες στον τρόπο ζωής των ανθρώπων από την Παλαιολιθική εποχή μέχρι την εποχή του Χαλκού και το σήμερα. (A)(E)(Z)</p> <p>2.2 Αναφέρουν τους λόγους και τους τρόπους μετακίνησης στην Παλαιολιθική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με το σήμερα. (A)(B)(Δ)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.3 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στην Παλαιολιθική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε</p>	<p>2.1 (α) Αλλαγές και συνέχειες στη μετακίνηση και εγκατάσταση των ανθρώπων (λόγοι μετακίνησης, μέσα μετακίνησης, χώροι μετακίνησης, χώροι εγκατάστασης, αρχιτεκτονική) (β) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων (διατροφή, ένδυση, τεχνολογία, ασχολίες) (γ) Αλλαγές και συνέχειες στις ιδέες των ανθρώπων (ιδέες και αντιλήψεις, έκφραση ιδεών) (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην κοινωνική οργάνωση (μέγεθος ομάδων ανθρώπων, οργάνωση ομάδων ανθρώπων, σχέσεις μεταξύ ομάδων ανθρώπων).</p> <p>2.2 (α) Λόγοι μετακίνησης των ανθρώπων στην Παλαιολιθική εποχή. (β) Χώροι μετακίνησης στην Παλαιολιθική εποχή. (γ) Μέσα μετακίνησης στην Παλαιολιθική εποχή. (δ) Αλλαγές και συνέχειες στο θέμα της μετακίνησης (λόγοι, τρόποι, χώροι) των ανθρώπων ανάμεσα στην Παλαιολιθική εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.3 (α) Ενδυμασία στην Παλαιολιθική εποχή. (β) Διατροφή στην Παλαιολιθική εποχή. (γ) Υλικά που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στην Παλαιολιθική εποχή. (δ) Εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στην Παλαιολιθική εποχή.</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>σχέση με το σήμερα. (Α)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.4 Αναφέρουν τις κύριες αντιλήψεις των ανθρώπων της Παλαιολιθικής εποχής και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με το σήμερα. (Α)(Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.5 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης των ανθρώπων στην Παλαιολιθική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με το σήμερα. (Α)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.6 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την Παλαιολιθική εποχή (Ζ)</p>	<p>(ε) Ασχολίες των ανθρώπων στην Παλαιολιθική εποχή. (στ) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή ανάμεσα στην Παλαιολιθική εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.4 (α) Θέματα που απασχολούσαν τους ανθρώπους της Παλαιολιθικής εποχής (β) Τρόποι έκφρασης των ανθρώπων στην Παλαιολιθική εποχή (γ) Αλλαγές και συνέχειες στις αντιλήψεις των ανθρώπων ανάμεσα στην Παλαιολιθική εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.5 (α) Μέγεθος των ομάδων στην Παλαιολιθική εποχή (β) Λήψη αποφάσεων στις ομάδες ανθρώπων της Παλαιολιθικής εποχής (γ) Σχέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων στην Παλαιολιθική εποχή (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην κοινωνική οργάνωση ανάμεσα στην Παλαιολιθική εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.6 Έννοιες Τροφосуλλέκτης, κυνηγός, βραχογραφίες, τεχνουργήματα, μετακίνηση, ξηρά, ανακάλυψη, παγετώνες, εργαλεία, τσεκούρι, ακόντιο, βέλος.</p>
<p>3. Νεολιθική εποχή (7^η χιλιετία π.Χ. -3^η χιλιετία π.Χ.)</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>3.1 Αναφέρουν τους λόγους και τους τρόπους μετακίνησης στη Νεολιθική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Παλαιολιθική</p>	<p>3.1 (α) Λόγοι μετακίνησης των ανθρώπων στη Νεολιθική εποχή. (β) Χώροι μετακίνησης στη Νεολιθική εποχή (γ) Μέσα μετακίνησης στη Νεολιθική εποχή (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην μετακίνηση ανάμεσα στην Παλαιολιθική εποχή, τη Νεολιθική εποχή και</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>εποχή και το σήμερα. (Α)(Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.2 Αναφέρουν τους λόγους επιλογής χώρων για μόνιμη εγκατάσταση και βασικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής στη Νεολιθική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Παλαιολιθική εποχή και το σήμερα. (Α)(Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.3 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στη Νεολιθική εποχή και αιτιολογούν αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Παλαιολιθική εποχή και το σήμερα. (Α)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.4 Αναφέρουν τις κύριες αντιλήψεις των ανθρώπων της Νεολιθικής εποχής και αιτιολογούν αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Παλαιολιθική εποχή και το σήμερα. (Α)(Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.5 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης των ανθρώπων στη Νεολιθική εποχή και αιτιολογούν αλλαγές και συνέχειες σε</p>	<p>το σήμερα (έμφαση στη μετάβαση από τις συνεχείς μετακινήσεις στη μόνιμη εγκατάσταση).</p> <p>3.2 (α) Επιλογή χώρων εγκατάστασης (β) Οικισμοί Νεολιθικής εποχής (υλικά, αρχιτεκτονική) στην Κύπρο (γ) Σύγκριση οικισμών της Κύπρου με νεολιθικούς οικισμούς σε άλλα μέρη του κόσμου. (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην εγκατάσταση ανάμεσα στην Παλαιολιθική εποχή, την Νεολιθική εποχή και το σήμερα.</p> <p>3.3 (α) Ενδυμασία στη Νεολιθική εποχή (β) Διατροφή στη Νεολιθική εποχή (γ) Υλικά που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στη Νεολιθική εποχή (δ) Εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στη Νεολιθική εποχή (ε) Ασχολίες των ανθρώπων στη Νεολιθική εποχή (στ) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή ανάμεσα στην Παλαιολιθική εποχή, τη Νεολιθική εποχή και το σήμερα (έμφαση στη μετάβαση από τη συλλογή της τροφής, στην καλλιέργεια της γης και την κτηνοτροφία).</p> <p>3.4 (α) Θέματα που απασχολούσαν τους ανθρώπους της Νεολιθικής εποχής (β) Τρόποι έκφρασης των ανθρώπων στη Νεολιθική εποχή (γ) Ταφικές συνήθειες στη Νεολιθική εποχή (δ) Αλλαγές και συνέχειες στις αντιλήψεις των ανθρώπων ανάμεσα στην Παλαιολιθική εποχή, τη Νεολιθική εποχή και το σήμερα.</p> <p>3.5 (α) Μέγεθος των ομάδων στη Νεολιθική εποχή (β) Λήψη αποφάσεων στις ομάδες ανθρώπων της Νεολιθικής εποχής (γ) Ιεραρχία στη Νεολιθική εποχή (κοινωνικές τάξεις, φύλο) (δ) Σχέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων στη Νεολιθική εποχή</p>
---	--

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>σχέση με την Παλαιολιθική εποχή και το σήμερα. (Α)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.6 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με τη Νεολιθική εποχή. (Ζ)</p>	<p>(ε) Αλλαγές και συνέχειες στην κοινωνική οργάνωση ανάμεσα στην Παλαιολιθική εποχή, τη Νεολιθική εποχή και το σήμερα.</p> <p>3.6 Έννοιες Πολιτισμός, οικισμός, αρχαιολογικός χώρος, ανασκαφή, ευρήματα, αρχιτεκτονική, τείχη, ακεραμική εποχή, κεραμική εποχή, υφαντική, τοιχογραφία, γεωργία, κτηνοτροφία.</p>
<p>4. Εποχή του χαλκού (3^η χιλιετία π.Χ. – 12^{ος} αιώνας π.Χ.)</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>4.1 Αναφέρουν τους λόγους και τους τρόπους μετακίνησης στην εποχή του χαλκού και αιτιολογούν αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Νεολιθική εποχή και το σήμερα. (Α)(Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.2 Αναφέρουν τους λόγους επιλογής χώρων για μόνιμη εγκατάσταση και βασικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής στην εποχή του χαλκού και αιτιολογούν αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Νεολιθική εποχή και το σήμερα. (Α)(Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.3 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων</p>	<p>4.1 (α) Λόγοι μετακίνησης των ανθρώπων στην εποχή του χαλκού (έμφαση στην εμφάνιση του εμπορίου ως ενός νέου λόγου μακρινών μετακινήσεων) (β) Χώροι μετακίνησης στην εποχή του χαλκού (γ) Μέσα μετακίνησης στην εποχή του χαλκού (δ) Αλλαγές και συνέχειες στη μετακίνηση ανάμεσα στη Νεολιθική εποχή, την εποχή του χαλκού και το σήμερα.</p> <p>4.2 (α) Επιλογή χώρων εγκατάστασης (β) Πόλεις και οικισμοί της εποχής του χαλκού (υλικά, αρχιτεκτονική): Κύπρος, Μινωικός πολιτισμός, Μυκηναϊκός πολιτισμός (γ) Σύγκριση πόλεων και οικισμών (κυπριακών, μυκηναϊκών και μινωικών) με πόλεις και οικισμούς της εποχής του χαλκού σε άλλα μέρη του κόσμου. (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην εγκατάσταση ανάμεσα στη Νεολιθική εποχή, την εποχή του χαλκού και το σήμερα.</p> <p>4.3 (α) Ενδυμασία στην εποχή του χαλκού (β) Διατροφή στην εποχή του χαλκού</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>στην εποχή του χαλκού και αιτιολογούν αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Νεολιθική εποχή και το σήμερα. (Α)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.4 Αναφέρουν τις κύριες αντιλήψεις των ανθρώπων της εποχής του χαλκού και αιτιολογούν αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Νεολιθική εποχή και το σήμερα. (Α)(Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.5 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης των ανθρώπων στην εποχή του χαλκού και αιτιολογούν αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Νεολιθική εποχή και το σήμερα. (Α)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.6 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την εποχή του χαλκού. (Ζ)</p>	<p>(γ) Υλικά που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στην εποχή του χαλκού (έμφαση στην επεξεργασία και χρήση του χαλκού) (δ) Εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στην εποχή του χαλκού (ε) Ασχολίες των ανθρώπων στην εποχή του χαλκού (στ) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή ανάμεσα στη Νεολιθική εποχή, την εποχή του χαλκού και το σήμερα.</p> <p>4.4 (α) Θέματα που απασχολούσαν τους ανθρώπους της εποχής του χαλκού (β) Τρόποι έκφρασης των ανθρώπων στην εποχή του χαλκού (έμφαση στην εμφάνιση της γραφής) (γ) Ταφικές συνήθειες στην εποχή του χαλκού (δ) Αλλαγές και συνέχειες στις αντιλήψεις των ανθρώπων ανάμεσα στη Νεολιθική εποχή, την εποχή του χαλκού και το σήμερα.</p> <p>4.5 (α) Μέγεθος των ομάδων στην εποχή του χαλκού (έμφαση στην εμφάνιση των βασιλείων) (β) Λήψη αποφάσεων στις ομάδες ανθρώπων στην εποχή του χαλκού (έμφαση στον θεσμό της βασιλείας) (γ) Ιεραρχία στην εποχή του χαλκού (κοινωνικές τάξεις, φύλο) (δ) Σχέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων στην εποχή του χαλκού (ε) Αλλαγές και συνέχειες στην κοινωνική οργάνωση ανάμεσα στη Νεολιθική εποχή, την εποχή του χαλκού και το σήμερα.</p> <p>4.6 Έννοιες Μετάλλευμα, μεταλλείο, μεταλλωρύχος, μέταλλο, τάλαντα χαλκού, μεταλλεία, ναυάγιο, ενάλια ανασκαφή, αμφορείς, αγγεία, εργαστήρια χαλκού, ερείπια, εμπόριο.</p>
--	--

5. Μυθολογία	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>5.1 Αναφέρουν στοιχεία μύθων που σχετίζονται με τις υπό μελέτη ιστορικές περιόδους. (Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>5.2 Εντοπίζουν βασικές διαφορές ανάμεσα στους μύθους και τις ιστορικές αναφορές. (Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.1 (α) Ο μύθος του Προμηθέα σε σχέση με την ανακάλυψη της φωτιάς από τους ανθρώπους. (β) Ο μύθος της θεάς Δήμητρας σε σχέση με την ανάπτυξη της γεωργίας. (γ) Ο μύθος του Οδυσσέα σχετικά με την ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας και την αναζήτηση νέων προορισμών. (δ) Ο μύθος του Μινώταυρου ή/και ο μύθος του Δαίδαλου και του Ίκαρου σε σχέση με τον μινωικό πολιτισμό ή/και ο μύθος για τα Κυκλώπεια τείχη σε σχέση με τον μυκηναϊκό πολιτισμό.</p> <p><i>(Οι πιο πάνω μύθοι αναφέρονται ενδεικτικά. Ο/η εκπαιδευτικός έχει τη διακριτική ευχέρεια της επιλογής των μύθων που θα μελετηθούν).</i></p> <p>5.2 (α) Ρεαλιστικά και φανταστικά στοιχεία σε μύθους (β) Κοινά στοιχεία ανάμεσα σε μύθους και ιστορικές αναφορές για το ίδιο φαινόμενο, γεγονός, πρόσωπο κτλ. (γ) Σύνδεση μύθων με ιστορικά γεγονότα, πρόσωπα, φαινόμενα κτλ.</p>

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p><u>Χρόνος, αλλαγή, συνέχεια (Α)</u></p> <p>Εντοπίζουν και σχολιάζουν αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα σε ιστορικές περιόδους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων, τα οποία αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. 2. Χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων, τα οποία που παραμένουν τα ίδια με την πάροδο του χρόνου. 3. Τρόποι με τους οποίους συγκεκριμένες αλλαγές επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων.
<p>Αίτια- συνέπειες (Β)</p> <p>Εντοπίζουν αίτια και συνέπειες γεγονότων και αλλαγών.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι (αίτια) για τους οποίους συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές συμβαίνουν. 2. Αποτελέσματα (συνέπειες) συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών. 3. Σχέσεις αιτιότητας ανάμεσα σε συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές. 4. Διάκριση ανάμεσα σε εκούσιες και ακούσιες συνέπειες.
<p>Ιστορική ενσυναίσθηση (Γ)</p> <p>Εισηγούνται λόγους για συγκεκριμένες συμπεριφορές, πρακτικές και θεσμούς του παρελθόντος.</p> <p>Περιγράφουν τις ιδέες και αντιλήψεις</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι για τους οποίους πρόσωπα ή ομάδες ανθρώπων συμπεριφέρονται με συγκεκριμένους τρόπους. 2. Λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι έχουν συγκεκριμένους θεσμούς και πρακτικές. 3. Λόγοι για τους οποίους κάποιοι θεσμοί και πρακτικές του παρελθόντος δεν υπάρχουν ή είναι διαφορετικοί σήμερα. <ol style="list-style-type: none"> 1. Ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν για συγκεκριμένα θέματα

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>των ανθρώπων στο παρελθόν.</p>	<p>2. Διαφορές ανάμεσα στις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν και στη σημερινή εποχή για συγκεκριμένα θέματα.</p>
<p>Πηγές-ιστορικές αναφορές (Δ)</p> <p>Συγκρίνουν διαφορετικές αναπαραστάσεις του ίδιου γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κοινές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου. 2. Διαφορετικές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου. 3. Ομοιότητες και διαφορές στις αναπαραστάσεις που παράγουν τα παιδιά. 4. Διαφορετικοί βαθμοί βεβαιότητας για πληροφορίες που εντοπίζονται σε αναπαραστάσεις.
<p>Σημαντικότητα (Ε)</p> <p>Συγκρίνουν τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ιεράρχηση γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών ως προς τη σημαντικότητά τους (αιτιολόγηση) 2. Μεταβολές στη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών με την πάροδο του χρόνου.
<p>Ιστορική διερεύνηση (τεκμήρια) (Στ)</p> <p>Θέτουν και απαντούν ιστορικά ερωτήματα εντοπίζοντας τεκμήρια σε πηγές.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σημαντικά ερωτήματα για ένα συγκεκριμένο γεγονός, φαινόμενο, πρόσωπο. 2. Πηγές που δίνουν πληροφορίες (τεκμήρια), οι οποίες απαντούν το ερώτημά μας. 3. Πληροφορίες (τεκμήρια) που παίρνουμε σχετικά με το ερώτημά μας από τις πηγές. 4. Ομοιότητες και διαφορές στα αποτελέσματα των ιστορικών διερευνήσεων των παιδιών. 5. Βαθμός βεβαιότητας για την απάντηση στο ερώτημα, η οποία προκύπτει από τις πηγές. <p><i>(στα πιο πάνω όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία γίνεται χρήση των ΤΠΕ)</i></p>

<p>Οργάνωση- επικοινωνία (Ζ)</p> <p>Παρουσιάζουν την ιστορική τους γνώση και τα αποτελέσματα των διερευνήσεών τους με διάφορους τρόπους.</p> <p>Χρησιμοποιούν βασικούς ιστορικούς και χρονολογικούς όρους και συμβάσεις.</p> <p>Τεκμηριώνουν τα αποτελέσματα των διερευνήσεών τους με αναφορά στις πηγές τους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Παραγωγή γραπτών και προφορικών ιστορικών αναφορών. 2. Τροποποίηση γραπτών ιστορικών αναφορών ώστε να συμπεριλαμβάνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων (π.χ. κείμενο σχολικού εγχειριδίου, κείμενο για το θέμα υπό μελέτη). 3. Κατασκευή/συμπλήρωση διαγραμμάτων. 4. Συμπλήρωση χάρτη. 5. Υπόδυση ρόλων. <p><i>(στα πιο πάνω όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία γίνεται χρήση των ΤΠΕ)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Λεξιλόγιο που υποδηλοί διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας (π.χ. αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις, όλες οι ενδείξεις δείχνουν, πιθανόν, μάλλον, σίγουρα). 2. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με τις ιστορικές περιόδους και τα θέματα υπό μελέτη (βλ. έννοιες περιεχομένου στους δείκτες επιτυχίας και επάρκειας για κάθε περίοδο). 3. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με την ιστορική διερεύνηση (π.χ. πηγές, τεκμήρια, αίτια, συνέπειες). <ol style="list-style-type: none"> 1. Πηγές που στηρίζουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων κατά την παρουσίασή/ συζήτησή τους.
---	---

Εισαγωγικό σημείωμα

Βασικός σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η ανάπτυξη του **Ιστορικού Γραμματισμού**. Με την ανάπτυξη του ιστορικού γραμματισμού στοχεύουμε να βοηθήσουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν τον κόσμο μέσα από τη μελέτη του παρελθόντος και της σχέσης του με το παρόν και το μέλλον. Η ανάπτυξη του ιστορικού γραμματισμού επιδιώκεται μέσα από την παράλληλη ανάπτυξη:

α) γνώσης περιεχομένου (τι συνέβη στο παρελθόν), και

β) ιστορικής επιστημολογικής κατανόησης (πώς μαθαίνουμε για το παρελθόν, οι μέθοδοι και διαδικασίες της επιστήμης της Ιστορίας, οι μορφές της ιστορικής γνώσης αλλά και τα όριά της).

Οι μαθητές και οι μαθήτριές μας θα εξέλθουν του εκπαιδευτικού συστήματος εξακολουθώντας να αγνοούν μεγάλο μέρος του περιεχομένου της Ιστορίας (γνώση γεγονότων, προσωπικοτήτων κ.λπ.). Όμως, ακόμη και οι επαγγελματίες ιστορικοί δεν είναι σε θέση να κατακτήσουν το σύνολο της γνώσης που έχει παραχθεί από την επιστήμη της Ιστορίας σχετικά με το παρελθόν. Επιπλέον, δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι η απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος παρέχει, από μόνη της, τη δυνατότητα σύνδεσης των γεγονότων αυτών με το παρόν και με τα όσα συμβαίνουν σε αυτό, ώστε να τα νοηματοδοτήσει. Αυτό όμως για το οποίο μπορούμε να είμαστε βέβαιοι και βέβαιες είναι το εξής: αν οι μαθητές και οι μαθήτριές μας εξοικειωθούν από νωρίς με την ιστορική αναζήτηση (την ιστορική σκέψη, τις λογικές και τις μεθόδους της επιστήμης της Ιστορίας), δεν θα παραμένουν αβοήθητοι μπροστά στις πολλαπλές και αντικρουόμενες ιστορίες που θα συναντούν καθημερινά· αντίθετα, θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα εργαλεία που τους προσφέρει η επιστήμη της Ιστορίας για να αναζητούν απαντήσεις στα νέα ερωτήματα που διαρκώς θα προκύπτουν. Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν υποβαθμίζει τη σημασία που έχει η ανάπτυξη της γνώσης περιεχομένου, η οποία είναι απαραίτητη για την ιστορική κατανόηση. Είναι προφανές ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν μπορούν να μάθουν Ιστορία χωρίς να μάθουν για το παρελθόν και για τις ερμηνείες σχετικά με το τι συνέβη σε αυτό. Τα παιδιά θα πρέπει να είναι σε θέση να τοποθετούν τον εαυτό τους μέσα στον χρόνο (να προσανατολίζονται στον χρόνο), ώστε να μπορούν να αντιλαμβάνονται το παρόν και το μέλλον τους μέσα από το συγκεκριμένο του παρελθόντος. Για να το πετύχουμε αυτό, η απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος δεν αρκεί. Τα παιδιά χρειάζονται ένα παρελθόν, το οποίο να μπορούν να χρησιμοποιήσουν, δηλαδή ένα παρελθόν το οποίο να μπορούν να θυμούνται (αλλά και ένα παρελθόν το οποίο να αξίζει να θυμούνται).

Οι δείκτες επιτυχίας και επάρκειας που ακολουθούν επιδιώκουν τον συνδυασμό των πιο πάνω. Για τον λόγο αυτό σε κάθε δείκτη επιτυχίας για τη γνώση περιεχομένου (και τους δείκτες επάρκειας που τον συνοδεύουν) αντιστοιχούν δείκτες επιτυχίας και επάρκειας επιστημολογικής κατανόησης, οι οποίοι πληροφορούν τον/την εκπαιδευτικό για το ποια πτυχή της επιστημολογικής κατανόησης της Ιστορίας (και πώς) θα πρέπει να αναπτυχθεί παράλληλα με τη συγκεκριμένη γνώση περιεχομένου.

ΓΝΩΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	
1. Γεωμετρική Εποχή (12^{ος} αιώνας π.Χ. - 8^{ος} αιώνας π.Χ.)	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>1.1 Αναφέρουν βασικές αλλαγές και συνέχειες στον τρόπο ζωής των ανθρώπων από την Παλαιολιθική εποχή μέχρι την Ελληνιστική εποχή και το σήμερα. (A) (E) (Z)*</p> <p>1.2 Αναφέρουν τους λόγους και τους τρόπους μετακίνησης προς και εντός της Κύπρου και του ελληνικού χώρου στη Γεωμετρική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την εποχή του χαλκού και το σήμερα. (A) (B) (Δ) (E) (ΣΤ) (Z)</p>	<p>1.1 (α) Αλλαγές και συνέχειες στη μετακίνηση και εγκατάσταση των ανθρώπων (λόγοι μετακίνησης, χώροι εγκατάστασης, αρχιτεκτονική) (β) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων (ένδυση, τεχνολογία, ασχολίες) (γ) Αλλαγές και συνέχειες στις ιδέες των ανθρώπων (ιδέες και αντιλήψεις, έκφραση ιδεών) (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην κοινωνική οργάνωση (μέγεθος ομάδων ανθρώπων, οργάνωση ομάδων ανθρώπων, πολιτεύματα, σχέσεις μεταξύ ομάδων ανθρώπων).</p> <p>1.2 (α) Λόγοι μετακίνησης προς την Κύπρο κατά τη Γεωμετρική εποχή (ελληνικά φύλα, Φοίνικες). (β) Ενδείξεις αποικισμού από ελληνικά φύλα (γ) Ενδείξεις αποικισμού από Φοίνικες (δ) Αίτια και συνέπειες ελληνικών αποικισμών (ε) Μέσα μετακίνησης στη Γεωμετρική εποχή (στ) Αλλαγές και συνέχειες στη μετακίνηση ανάμεσα στην εποχή του χαλκού, τη Γεωμετρική εποχή και το σήμερα.</p>

* Η κωδικοποίηση αντιστοιχεί στους δείκτες επάρκειας και επιτυχίας για την επιστημολογική κατανόηση (βλ. σελ. 10-12).

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>1.3 Αναφέρουν τους λόγους επιλογής χώρων για μόνιμη εγκατάσταση και βασικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής στη Γεωμετρική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την εποχή του χαλκού και το σήμερα. (A) (B) (Δ) (E) (ΣΤ) (Z)</p>	<p>1.3 (α) Επιλογή χώρων εγκατάστασης στη Γεωμετρική εποχή (β) Οικισμοί Γεωμετρικής εποχής (υλικά, αρχιτεκτονική) στην Κύπρο (γ) Οικισμοί της Κύπρου και οικισμοί σε άλλα μέρη του κόσμου. (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην εγκατάσταση ανάμεσα στην εποχή του χαλκού, τη Γεωμετρική εποχή και το σήμερα.</p>
<p>1.4 Αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στη Γεωμετρική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την εποχή του χαλκού και το σήμερα. (A) (Δ) (ΣΤ) (Z)</p>	<p>1.4 (α) Ενδυμασία στη Γεωμετρική εποχή, χρησιμότητα και μόδα. (β) Υλικά που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι τη Γεωμετρική εποχή (έμφαση στη χρήση σιδήρου για την κατασκευή εργαλείων , όπλων κλπ) (γ) Εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι στη Γεωμετρική εποχή (δ) Ασχολίες των ανθρώπων στη Γεωμετρική εποχή (έμφαση στις ασχολίες των ανθρώπων στις πόλεις με λιμάνια) (ε) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή ανάμεσα στην εποχή του χαλκού, τη Γεωμετρική εποχή και το σήμερα (στ) Ομηρικά έπη ως αναφορές για την καθημερινή ζωή στη Γεωμετρική εποχή.</p>
<p>1.5 Αναφέρουν τις κύριες αντιλήψεις των ανθρώπων της Γεωμετρικής εποχής και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την εποχή του χαλκού και το σήμερα. (A) (Γ) (Δ) (ΣΤ) (Z)</p>	<p>1.5 (α) Θέματα που απασχολούσαν τους ανθρώπους της Γεωμετρικής εποχής (β) Θρησκευτικές δοξασίες (γ) Τρόποι έκφρασης των ανθρώπων της Γεωμετρικής εποχής (έμφαση στην ανάπτυξη της γραφής, φοινικικό αλφάβητο, ελληνικό αλφάβητο, κυπροσυλλαβική γραφή, άλλα δείγματα γραφής, αναπαραστάσεις στα αγγεία, λατρευτικοί χώροι) (δ) Ταφικές συνήθειες (ε) Αλλαγές και συνέχειες στις αντιλήψεις των ανθρώπων ανάμεσα στην εποχή του χαλκού, τη Γεωμετρική εποχή και το σήμερα.</p>
<p>1.6 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης των ανθρώπων στη Γεωμετρική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την</p>	<p>1.6 (α) Μέγεθος ομάδων στη Γεωμετρική εποχή (έμφαση στην ίδρυση βασιλείων) (β) Λήψη αποφάσεων στις ομάδες ανθρώπων στη Γεωμετρική εποχή (έμφαση στον θεσμό της βασιλείας) (γ) Σχέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων στη Γεωμετρική εποχή (έμφαση στην</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>εποχή του χαλκού και το σήμερα. (A) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>1.7 Αναφέρουν συνέπειες της παρουσίας Ελλήνων και Φοινίκων στην Κύπρο. (B)</p> <p>1.8 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με τη Γεωμετρική εποχή. (Ζ)</p>	<p>ανάμιξη των πληθυσμών της Μεσογείου εξαιτίας των μετακινήσεων) (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην κοινωνική οργάνωση ανάμεσα στην εποχή του χαλκού, τη Γεωμετρική εποχή και το σήμερα.</p> <p>1.7 (α) Ίδρυση νέων βασιλείων στην Κύπρο (β) Ανάπτυξη εμπορίου (γ) Ανάμιξη διαφορετικών πολιτισμών</p> <p>1.8 Έννοιες Μετακίνηση, άποικος, αποικία, αποικισμός, μητρόπολη, πόλεις, βασίλειο, κριτήρια, εύφορο έδαφος, κλίμα, παράλια, λιμάνι, εμπόριο, ιερά, εύρημα, τεκμήριο, πηγή, αναπαράσταση, ερμηνεία.</p>
<p>2. Αρχαϊκή Εποχή (8^{ος} αιώνας π.Χ. - 5^{ος} αιώνας π.Χ.)</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>2.1 Περιγράφουν τους λόγους επιλογής χώρων για μόνιμη εγκατάσταση και βασικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής στην Αρχαϊκή εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Γεωμετρική εποχή και το σήμερα. (A) (B) (Δ) (E) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>2.2 Αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στην Αρχαϊκή εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Γεωμετρική</p>	<p>2.1 (α) Επιλογή χώρων εγκατάστασης στην Αρχαϊκή εποχή (έμφαση στους ελληνικούς αποικισμούς) (β) Οικισμοί Αρχαϊκής εποχής στην Κύπρο (γ) Οικισμοί σε άλλα μέρη του κόσμου (δ) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στη Γεωμετρική εποχή, την Αρχαϊκή εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.2 (α) Καθημερινή ζωή στην Αρχαϊκή εποχή με έμφαση στην Κύπρο, την Αθήνα και τη Σπάρτη (β) Ενδυμασία στην Αρχαϊκή εποχή, χρησιμότητα και μόδα (γ) Υλικά που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι την Αρχαϊκή εποχή (δ) Εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι την Αρχαϊκή εποχή</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>εποχή και το σήμερα. (A) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>2.3 Σχολιάζουν τη σημαντικότητα της Σαλαμίνας κατά την Αρχαϊκή εποχή και κατά τη σημερινή εποχή. (E) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>2.4 Αναφέρουν τις κύριες αντιλήψεις των ανθρώπων της Αρχαϊκής εποχής και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Γεωμετρική εποχή και το σήμερα. (A) (Γ) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>2.5 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης στην Αρχαϊκή εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Γεωμετρική εποχή και το σήμερα. (A) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>2.6 Αναφέρουν τα κυριότερα γεγονότα και σχολιάζουν τις αιτίες και τις συνέπειες της σύγκρουσης ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις και τους Πέρσες (περσικοί πόλεμοι) (ΣΤ) (Ζ)</p>	<p>(ε) Ασχολίες των ανθρώπων στην Αρχαϊκή εποχή (στ) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στη Γεωμετρική εποχή, την Αρχαϊκή εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.3 (α) Ενδείξεις του πλούτου και της στρατιωτικής δύναμης της πόλης της Σαλαμίνας (β) Κοπή νομισμάτων (γ) Λόγοι σημαντικότητας της Σαλαμίνας στην Αρχαϊκή εποχή (δ) Λόγοι σημαντικότητας της Σαλαμίνας σήμερα.</p> <p>2.4 (α) Θέματα που απασχολούσαν τους ανθρώπους της Αρχαϊκής εποχής (β) Θρησκευτικές δοξασίες (γ) Τρόποι έκφρασης των ανθρώπων στην Αρχαϊκή εποχή (γραφή, τέχνες, λατρευτικές συνήθειες, ιερά, μαντεία, θέατρα, ολυμπιακοί αγώνες, επιστήμες) (δ) Ταφικές συνήθειες στην Αρχαϊκή εποχή (ε) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στη Γεωμετρική εποχή, την Αρχαϊκή εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.5 (α) Μέγεθος ομάδων στην Αρχαϊκή εποχή (έμφαση στη δημιουργία αυτοκρατοριών) (β) Λήψη αποφάσεων στις ομάδες ανθρώπων στην Αρχαϊκή εποχή (έμφαση στην εμφάνιση διάφορων πολιτικών συστημάτων όπως αριστοκρατία, ολιγαρχία, τυραννία, δημοκρατία) (γ) Σχέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων στην Αρχαϊκή εποχή (έμφαση στις κατακτήσεις νέων εδαφών από δυνάμεις της εποχής, ενδείξεις για διαδοχικές κατακτήσεις της Κύπρου από τους Ασσυρίους, Αιγυπτίους και Πέρσες, ανάμιξη των πολιτισμών εξαιτίας των μετακινήσεων και κατακτήσεων) (δ) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στη Γεωμετρική εποχή, την Αρχαϊκή εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.6 (α) Χαρακτηριστικά του περσικού κράτους (β) Αίτια και συνέπειες περσικών πολέμων (γ) Σημαντικότερα γεγονότα (Μαραθώνας, Θερμοπύλες, Σαλαμίνα, Πλαταιές)</p>
--	--

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>2.7 Αναφέρουν τα κυριότερα γεγονότα και σχολιάζουν τις αιτίες και συνέπειες της αντίδρασης των κυπριακών βασιλείων στην περσική κυριαρχία. (B) (Γ) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>2.8 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την Αρχαϊκή εποχή. (Ζ)</p>	<p>2.7 (α) Επέκταση περσικής κυριαρχίας στην Κύπρο (β) Διαφορές στη στάση κυπριακών βασιλείων απέναντι στην περσική κυριαρχία (γ) Αίτια και συνέπειες της αντίδρασης ενάντια στους Πέρσες (έμφαση στην επανάσταση του Ονήσιλου)</p> <p>2.8 Έννοιες Μετακίνηση, εμπόριο, αποικίες, μητροπόλεις, συγκρούσεις, αύξηση πληθυσμού, κατακτήσεις, έλλειψη τροφής, ξυλεία, μέταλλα, δρόμοι ξηράς, θαλάσσιοι δρόμοι, κριτήρια, τείχη, ανάκτορο, ιερό, οικία, Σπαρτιάτες, είλωτες, περίοικοι, Αθηναίοι, δούλοι, μέτοικοι, θρησκεία, τέχνη, ταφικά έθιμα, ιερά, μαντεία, θέατρα, ολυμπιακοί αγώνες, επιστήμες, αριστοκρατία, ολιγαρχία, τυραννία, δημοκρατία, επανάσταση, φόροι, σύμμαχοι, αντίπαλοι, έκβαση αγώνα, παράταξη, αρχηγοί ομάδων, μάχη, αυτοκρατορία, βασίλειο.</p>
<p>3. Κλασική Εποχή (5^{ος} αιώνας π.Χ. – 4^{ος} αιώνας π.Χ.)</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>3.1 Αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στην Κλασική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Αρχαϊκή εποχή και το σήμερα. (A) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>3.2 Αναφέρουν τις κύριες αντιλήψεις των ανθρώπων της Κλασικής εποχής και</p>	<p>3.1 (α) Καθημερινή ζωή στην Κύπρο, στην Αθήνα και σε άλλες περιοχές της γης (β) Ενδυμασία και διατροφή στην Κλασική εποχή (γ) Συμπόσια (δ) Ασχολίες των ανθρώπων την Κλασική εποχή (άντρες, γυναίκες, παιδιά, μέτοικοι, δούλοι) (ε) Εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι την Κλασική εποχή (στ) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στην Αρχαϊκή εποχή, την Κλασική εποχή και το σήμερα.</p> <p>3.2 (α) Θέματα που απασχολούσαν τους ανθρώπους της Κλασικής εποχής (β) Θρησκευτικές δοξασίες (θεοί του Ολύμπου, Κύπρος: Συνύπαρξη θεών του Ολύμπου με φοινικικές</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Αρχαϊκή εποχή και το σήμερα. (A) (Γ) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p>	<p>και αιγυπτιακές θεότητες, ναοί, τελετές) (γ) Τρόποι έκφρασης των ανθρώπων στην Κλασική εποχή (έμφαση σε αντιπροσωπευτικά δείγματα της αρχιτεκτονικής, πλαστικής, αγγειοπλαστικής, γλυπτικής, κεραμικής, μικροτεχνίας της Κλασικής εποχής, σπουδαίοι φιλόσοφοι, ιστορικοί, δραματικοί ποιητές της εποχής, ρόλος του βασιλιά Ευαγόρα στην ανάπτυξη των γραμμάτων και τεχνών στην Κύπρο) (δ) Ταφικές συνήθειες (ε) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στην Αρχαϊκή εποχή, την Κλασική εποχή και το σήμερα.</p>
<p>3.3 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης των ανθρώπων στην Κλασική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Αρχαϊκή εποχή και το σήμερα. (A) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p>	<p>3.3 (α) Μέγεθος ομάδων στην Κλασική εποχή (δημιουργία αυτοκρατορίας Μ. Αλεξάνδρου, ρόλος Μ. Αλεξάνδρου στη δημιουργία της αυτοκρατορίας, ένταξη της Κύπρου στο κράτος του Μ. Αλεξάνδρου) (β) Λήψη αποφάσεων στις ομάδες ανθρώπων στην Κλασική εποχή (έμφαση στην έννοια της δημοκρατίας στη συγκεκριμένη εποχή και στους δημοκρατικούς θεσμούς) (γ) Ιεραρχία στην Κλασική εποχή (κοινωνικές τάξεις, ρόλος δούλων στη δημιουργία λαμπρών μνημείων, φύλο) (δ) Σχέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων στην Κλασική εποχή (κατακτήσεις νέων εδαφών, ενδείξεις για ανάμιξη πολιτισμών εξαιτίας των κατακτήσεων, εμφύλιος πόλεμος: διαμάχη ανάμεσα σε Αθήνα και Σπάρτη, συνεργασίες/συμμαχίες ανάμεσα σε πόλεις) (ε) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στην Αρχαϊκή εποχή, την Κλασική εποχή και το σήμερα.</p>
<p>3.4 Να αξιολογούν την πολιτική δράση του βασιλιά της Σαλαμίνας Ευαγόρα. (Γ) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p>	<p>3.4 (α) Συνένωση κυπριακών πόλεων (β) Σχέσεις με Αθήνα, Σπάρτη και Πέρσες (γ) Οικονομική ανάπτυξη, τείχη, στόλος (δ) Κυπριακός πόλεμος, συνθήκη ειρήνης με Πέρσες (ε) Διαφορετικές ερμηνείες για τον Ευαγόρα από αρχαίους ιστορικούς.</p>
<p>3.5 Αιτιολογούν γιατί ο 5^{ος} αιώνας π.Χ. ονομάστηκε «χρυσός αιώνας». (Ε) (ΣΤ) (Ζ)</p>	<p>3.5 (α) Παράγοντες που οδήγησαν την Αθήνα στη μεγάλη της ακμή (β) Σημαντικότητα του κλασικού ελληνικού πολιτισμού για τον σύγχρονο δυτικό πολιτισμό.</p>
<p>3.6 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες του περιεχομένου που σχετίζονται με την</p>	<p>3.6 Έννοιες Χώρος, χρόνος, αιτία, αφορμή, πολίτευμα, συμμαχία, σύστημα, οργάνωση, ηγεμονία, τέχνη,</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>Κλασική εποχή. (Ζ)</p>	<p>πολιτισμός, χρυσός αιώνας, κλασικό, μέτοικοι, δούλοι, αθηναίοι πολίτες, εκκλησία του δήμου, στρατηγοί, βουλευτές, εμφύλιος πόλεμος, εκστρατεία.</p>
<p>4. Ελληνιστική Εποχή (4^{ος} αιώνας π.Χ. – 2^{ος} αιώνας π.Χ.)</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>4.1 Αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στην Ελληνιστική εποχή και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Κλασική εποχή και το σήμερα. (Α) (Δ) ΣΤ) (Ζ)</p> <p>4.2 Αναφέρουν τις κύριες αντιλήψεις των ανθρώπων της Ελληνιστικής εποχής και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Κλασική εποχή και το σήμερα. (Α) (Γ) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>4.3 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης των ανθρώπων στην Ελληνιστική εποχή και αιτιολογούν</p>	<p>4.1 (α) Ενδυμασία και διατροφή στην Ελληνιστική εποχή (β) Υλικά που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι την Ελληνιστική εποχή (έμφαση στον φυσικό πλούτο της Κύπρου) (γ) Εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι την Ελληνιστική εποχή (δ) Ασχολίες των ανθρώπων στην Ελληνιστική εποχή (ε) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στην Κλασική εποχή, την Ελληνιστική εποχή και το σήμερα.</p> <p>4.2 (α) Θέματα που απασχολούσαν τους ανθρώπους της Ελληνιστικής εποχής (β) Θρησκευτικές δοξασίες (γ) Τρόποι έκφρασης των ανθρώπων της Ελληνιστικής εποχής (διάδοση της ελληνικής γλώσσας στα κράτη των διαδόχων του μεγάλου Αλεξάνδρου, Ζήνων ο Κιτιεύς, ανάπτυξη επιστημών, καλλιτεχνικά δημιουργήματα της εποχής, ανάπτυξη θεάτρου, δημιουργία μεγάλων βιβλιοθηκών, πόλεις – εστίες πολιτισμού π.χ Αλεξάνδρεια) (δ) Ταφικές συνήθειες (τάφοι των Βασιλέων) (ε) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στην Κλασική εποχή, την Ελληνιστική εποχή και το σήμερα.</p> <p>4.3 (α) Μέγεθος ομάδων στην Ελληνιστική εποχή (χωρισμός αυτοκρατορίας Μ. Αλεξάνδρου σε κράτη, ένταξη της Κύπρου στο βασίλειο της Αιγύπτου) (β) Λήψη αποφάσεων στην Ελληνιστική εποχή (έμφαση στην κατάργηση των κυπριακών βασιλείων,</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Κλασική εποχή και το σήμερα. (Α) (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>4.4 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την Ελληνιστική εποχή. (Ζ)</p>	<p>στρατηγός στη διοίκηση της Κύπρου, δημιουργία κοινών, δημιουργία γυμνασίων) (γ) Σχέσεις ανάμεσα στις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων στην Ελληνιστική εποχή (ανάμιξη πολιτισμών εξαιτίας των κατακτήσεων, ανταλλαγή αγαθών και ιδεών) (δ) Αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα στην Κλασική εποχή, την Ελληνιστική εποχή και το σήμερα.</p> <p>4.4 Έννοιες Διάδοχοι, διαδοχή, διάσπαση, Πτολεμαίοι, κυπριακά βασίλεια, κοινά, φυσικός πλούτος, ναυάγιο, επιγραφές, ναυπηγεία, εμπορικά πλοία, γυμνάσια, στωικός φιλόσοφος, Ρωμαίοι επαγγέλματα της εποχής όπως: караβομαραγκοί, αρχιτέκτονες, οικοδόμοι, χαλκουργοί, αργυροχόοι, τοξουργοί, μυροχόοι, αγγειοπλάστες, ψαράδες, ναυτικοί, κυνηγοί, στρατιωτικοί, ιερείς.</p>
<p>5. Μυθολογία/θρύλοι/παραδόσεις</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>5.1 Αναφέρουν στοιχεία μύθων/θρύλων/παραδόσεων που σχετίζονται με τις υπό μελέτη ιστορικές περιόδους. (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>5.2 Εντοπίζουν βασικές διαφορές ανάμεσα στους μύθους/θρύλους/παραδόσεις και τις ιστορικές αναφορές. (Δ) (ΣΤ) (Ζ)</p>	<p>5.1 (α) Ο μύθος του Τρωικού πολέμου σε σχέση με τη δημιουργία νέων βασιλείων στην Κύπρο. (β) Η Αργοναυτική Εκστρατεία σε σχέση με τους αποικισμούς νέων περιοχών (γ) Οι μύθοι για τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου (δ) Θρύλοι και παραδόσεις για τον Μ. Αλέξανδρο, τον Ονήσιλο κλπ</p> <p><i>(Οι πιο πάνω μύθοι/θρύλοι αναφέρονται ενδεικτικά. Ο/η εκπαιδευτικός έχει τη διακριτική ευχέρεια της επιλογής των μύθων/θρύλων που θα μελετηθούν).</i></p> <p>5.2 (α) Ρεαλιστικά και φανταστικά στοιχεία σε μύθους/θρύλους/παραδόσεις (β) Κοινά στοιχεία ανάμεσα σε μύθους/θρύλους/παραδόσεις και ιστορικές αναφορές για το ίδιο φαινόμενο, γεγονός, πρόσωπο κλπ (γ) Σύνδεση μύθων/θρύλων/παραδόσεων με ιστορικά γεγονότα, πρόσωπα, φαινόμενα κλπ.</p>

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p><u>Χρόνος, αλλαγή, συνέχεια (Α)</u> Εντοπίζουν και σχολιάζουν αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα σε ιστορικές περιόδους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων, τα οποία αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. 2. Χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων, τα οποία παραμένουν τα ίδια με την πάροδο του χρόνου. 3. Τρόποι με τους οποίους συγκεκριμένες αλλαγές επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων.
<p>Αίτια- συνέπειες (Β) Εντοπίζουν αίτια και συνέπειες γεγονότων και αλλαγών.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι (αίτια) για τους οποίους συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές συμβαίνουν. 2. Αποτελέσματα (συνέπειες) συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών. 3. Σχέσεις αιτιότητας ανάμεσα σε συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές. 4. Διάκριση ανάμεσα σε εκούσιες και ακούσιες συνέπειες.
<p>Ιστορική ενσυναίσθηση (Γ) Εισηγούνται λόγους για συγκεκριμένες συμπεριφορές, πρακτικές και θεσμούς του παρελθόντος.</p> <p>Περιγράφουν τις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι για τους οποίους πρόσωπα ή ομάδες ανθρώπων συμπεριφέρονται με συγκεκριμένους τρόπους. 2. Λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι έχουν συγκεκριμένους θεσμούς και πρακτικές. 3. Λόγοι για τους οποίους κάποιοι θεσμοί και πρακτικές του παρελθόντος δεν υπάρχουν ή είναι διαφορετικοί σήμερα. <ol style="list-style-type: none"> 1. Ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν για συγκεκριμένα θέματα 2. Διαφορές ανάμεσα στις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν και στη σημερινή εποχή για συγκεκριμένα θέματα.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>Πηγές-ιστορικές αναφορές (Δ)</p> <p>Συγκρίνουν διαφορετικές αναπαραστάσεις του ίδιου γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κοινές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου. 2. Διαφορετικές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου. 3. Ομοιότητες και διαφορές στις αναπαραστάσεις που παράγουν τα παιδιά. 4. Διαφορετικοί βαθμοί βεβαιότητας για πληροφορίες που εντοπίζονται σε αναπαραστάσεις.
<p>Σημαντικότητα (Ε)</p> <p>Συγκρίνουν τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ιεράρχηση γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών ως προς τη σημαντικότητά τους (αιτιολόγηση) 2. Μεταβολές στη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών με την πάροδο του χρόνου.
<p>Ιστορική διερεύνηση (τεκμήρια) (Στ)</p> <p>Θέτουν και απαντούν ιστορικά ερωτήματα εντοπίζοντας τεκμήρια σε πηγές.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σημαντικά ερωτήματα για ένα συγκεκριμένο γεγονός, φαινόμενο, πρόσωπο. 2. Πηγές που δίνουν πληροφορίες (τεκμήρια), οι οποίες απαντούν το ερώτημά μας. 3. Πληροφορίες (τεκμήρια) που παίρνουμε σχετικά με το ερώτημά μας από τις πηγές. 4. Ομοιότητες και διαφορές στα αποτελέσματα των ιστορικών διερευνήσεων των παιδιών. 5. Βαθμός βεβαιότητας για την απάντηση στο ερώτημα, η οποία προκύπτει από τις πηγές. <p><i>(στα πιο πάνω όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία γίνεται χρήση των ΤΠΕ)</i></p>
<p>Οργάνωση- επικοινωνία (Ζ)</p> <p>Παρουσιάζουν την ιστορική τους γνώση και τα αποτελέσματα των διερευνήσεων τους με διάφορους τρόπους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Παραγωγή γραπτών και προφορικών ιστορικών αναφορών. 2. Τροποποίηση γραπτών ιστορικών αναφορών ώστε να συμπεριλαμβάνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων (π.χ. κείμενο σχολικού εγχειριδίου, κείμενο για το θέμα υπό μελέτη).

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>Χρησιμοποιούν βασικούς ιστορικούς και χρονολογικούς όρους και συμβάσεις.</p> <p>Τεκμηριώνουν τα αποτελέσματα των διερευνήσεών τους με αναφορά στις πηγές τους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Κατασκευή/συμπλήρωση διαγραμμάτων. 4. Συμπλήρωση χάρτη. 5. Υπόδυση ρόλων. <p><i>(στα πιο πάνω όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία γίνεται χρήση των ΤΠΕ)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Λεξιλόγιο που υποδηλοί διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας (π.χ. αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις, όλες οι ενδείξεις δείχνουν, πιθανόν, μάλλον, σίγουρα). 2. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με τις ιστορικές περιόδους και τα θέματα υπό μελέτη (βλ. έννοιες περιεχομένου στους δείκτες επιτυχίας και επάρκειας για κάθε περίοδο). 3. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με την ιστορική διερεύνηση (π.χ. πηγές, τεκμήρια, αίτια, συνέπειες). <ol style="list-style-type: none"> 1. Πηγές που στηρίζουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων κατά την παρουσίασή/ συζήτησή τους.
---	---

Εισαγωγικό σημείωμα

Βασικός σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η ανάπτυξη του **Ιστορικού Γραμματισμού**. Με την ανάπτυξη του ιστορικού γραμματισμού στοχεύουμε να βοηθήσουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν τον κόσμο μέσα από τη μελέτη του παρελθόντος και της σχέσης του με το παρόν και το μέλλον. Η ανάπτυξη του ιστορικού γραμματισμού επιδιώκεται μέσα από την παράλληλη ανάπτυξη:

α) γνώσης περιεχομένου (τι συνέβη στο παρελθόν), και

β) ιστορικής επιστημολογικής κατανόησης (πώς μαθαίνουμε για το παρελθόν, οι μέθοδοι και διαδικασίες της επιστήμης της Ιστορίας, οι μορφές της ιστορικής γνώσης αλλά και τα όριά της).

Οι μαθητές και οι μαθήτριές μας θα εξέλθουν του εκπαιδευτικού συστήματος εξακολουθώντας να αγνοούν μεγάλο μέρος του περιεχομένου της Ιστορίας (γνώση γεγονότων, προσωπικοτήτων κ.λπ.). Όμως, ακόμη και οι επαγγελματίες ιστορικοί δεν είναι σε θέση να κατακτήσουν το σύνολο της γνώσης που έχει παραχθεί από την επιστήμη της Ιστορίας σχετικά με το παρελθόν. Επιπλέον, δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι η απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος παρέχει, από μόνη της, τη δυνατότητα σύνδεσης των γεγονότων αυτών με το παρόν και με τα όσα συμβαίνουν σε αυτό, ώστε να τα νοηματοδοτήσει. Αυτό όμως για το οποίο μπορούμε να είμαστε βέβαιοι και βέβαιες είναι το εξής: αν οι μαθητές και οι μαθήτριές μας εξοικειωθούν από νωρίς με την ιστορική αναζήτηση (την ιστορική σκέψη, τις λογικές και τις μεθόδους της επιστήμης της Ιστορίας), δεν θα παραμένουν αβοήθητοι μπροστά στις πολλαπλές και αντικρουόμενες ιστορίες που θα συναντούν καθημερινά· αντίθετα, θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα εργαλεία που τους προσφέρει η επιστήμη της Ιστορίας για να αναζητούν απαντήσεις στα νέα ερωτήματα που διαρκώς θα προκύπτουν. Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν υποβαθμίζει τη σημασία που έχει η ανάπτυξη της γνώσης περιεχομένου, η οποία είναι απαραίτητη για την ιστορική κατανόηση. Είναι προφανές ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν μπορούν να μάθουν Ιστορία χωρίς να μάθουν για το παρελθόν και για τις ερμηνείες σχετικά με το τι συνέβη σε αυτό. Τα παιδιά θα πρέπει να είναι σε θέση να τοποθετούν τον εαυτό τους μέσα στον χρόνο (να προσανατολίζονται στον χρόνο), ώστε να μπορούν να αντιλαμβάνονται το παρόν και το μέλλον τους μέσα από το συγκείμενο του παρελθόντος. Για να το πετύχουμε αυτό, η απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος δεν αρκεί. Τα παιδιά χρειάζονται ένα παρελθόν, το οποίο να μπορούν να χρησιμοποιήσουν, δηλαδή ένα παρελθόν το οποίο να μπορούν να θυμούνται (αλλά και ένα παρελθόν το οποίο να αξίζει να θυμούνται).

Οι δείκτες επιτυχίας και επάρκειας που ακολουθούν επιδιώκουν τον συνδυασμό των πιο πάνω. Για τον λόγο αυτό σε κάθε δείκτη επιτυχίας για τη γνώση περιεχομένου (και τους δείκτες επάρκειας που τον συνοδεύουν) αντιστοιχούν δείκτες επιτυχίας και επάρκειας επιστημολογικής κατανόησης, οι οποίοι πληροφορούν τον/την εκπαιδευτικό για το ποια πτυχή της επιστημολογικής κατανόησης της Ιστορίας (και πώς) θα πρέπει να αναπτυχθεί παράλληλα με τη συγκεκριμένη γνώση περιεχομένου.

ΓΝΩΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	
1. Επισκόπηση	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>Αναφέρουν βασικές αλλαγές και συνέχειες στον τρόπο ζωής των ανθρώπων στον ελληνικό χώρο και την Κύπρο από την Παλαιολιθική εποχή μέχρι το τέλος της Βυζαντινής περιόδου και το σήμερα. (A) (E) (Z)*</p>	<p>(α) Αλλαγές και συνέχειες στη μετακίνηση και εγκατάσταση των ανθρώπων (λόγοι μετακίνησης, χώροι εγκατάστασης, αρχιτεκτονική)</p> <p>(β) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων (ένδυση, τεχνολογία, ασχολίες)</p> <p>(γ) Αλλαγές και συνέχειες στις ιδέες των ανθρώπων (ιδέες και αντιλήψεις, έκφραση ιδεών)</p> <p>(δ) Αλλαγές και συνέχειες στην κοινωνική οργάνωση (μέγεθος ομάδων ανθρώπων, οργάνωση ομάδων ανθρώπων, πολιτεύματα, σχέσεις μεταξύ ομάδων ανθρώπων).</p>
2. Το Ρωμαϊκό Κράτος (5^{ος} αιώνας π.Χ.- 4^{ος} αιώνας μ.Χ.)	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>2.1 Ορίζουν την εδαφική έκταση του Ρωμαϊκού Κράτους (A)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.2 Σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες της Ρωμαϊκής κατάκτησης του ελληνικού χώρου και της Κύπρου</p>	<p>2.1 Εξάπλωση Ρωμαϊκού Κράτους:</p> <p>(α) Εξάπλωση του ρωμαϊκού κράτους στις διάφορες φάσεις της ανάπτυξής του</p> <p>2.2 (α) Αίτια και συνέπειες της κατάκτησης των ελληνικών πόλεων από τους Ρωμαίους (β) Αίτια και συνέπειες της κατάκτησης της Κύπρου από τους Ρωμαίους (γ) Διαφορές στην αντιμετώπιση των κατακτημένων πόλεων από τους Ρωμαίους (Πολιτική του</p>

* Η κωδικοποίηση αντιστοιχεί στους δείκτες επάρκειας και επιτυχίας για την επιστημολογική κατανόηση (βλ. σελ. 11-14).

<p>(B)(ΣΤ)(Δ)(Ζ)</p> <p>2.3 Περιγράφουν τη διοικητική οργάνωση του Ρωμαϊκού Κράτους με ειδική αναφορά στην Κύπρο (A)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.3 Σχολιάζουν τα αίτια και συνέπειες της διαμόρφωσης του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού. (B)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.4 Αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στα ρωμαϊκά χρόνια και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Ελληνιστική εποχή και το σήμερα. (A)(B)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.5 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την ανάπτυξη του Ρωμαϊκού Κράτους (Ζ)</p>	<p>«διαίρει και βασίλευε»)</p> <p>2.3 Διοικητική οργάνωση: (α) Τρόπος διοίκησης του Ρωμαϊκού Κράτους. (β) Συσχετισμός με διοικητική οργάνωση των κυπριακών πόλεων, θεσμοί που λειτουργούν αυτή την περίοδο: Βουλή, Δήμος, Κοινόν των Κυπρίων) (γ) Αλλαγές και συνέχειες στη διοίκηση ανάμεσα στη Ρωμαϊκή εποχή, την Ελληνιστική εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.3 Ελληνορωμαϊκός πολιτισμός: (α) Συνεισφορά των Ελλήνων στη διαμόρφωση του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού: Επιδράσεις σε λατρεία, τέχνες, γράμματα (β) Συνεισφορά των Ρωμαίων στη διαμόρφωση/εξάπλωση του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού (γ) Ρωμαϊκά μνημεία σε Ελλάδα, Κύπρο και υπόλοιπη αυτοκρατορία: Σχολιασμός τεχνοτροπίας (δ) Σημαντικότητα του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού σε σχέση με τη διαμόρφωση του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού</p> <p>2.4 Καθημερινή ζωή: (α) Ασχολίες των ανθρώπων στα ρωμαϊκά χρόνια (β) Διατροφή στα ρωμαϊκά χρόνια (γ) Εκπαίδευση στα ρωμαϊκά χρόνια (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή ανάμεσα στη Ρωμαϊκή εποχή, την Ελληνιστική εποχή και το σήμερα.</p> <p>2.5 <u>Έννοιες</u> Ρωμαίος πολίτης, «διαίρει και βασίλευε», λεγεώνες, ανεξαρτησία/αυτονομία, υποταγή, εξέγερση, λεηλασία, κοσμοκράτορας, «mare nostrum», ανθύπατος, πολυπολιτισμική αυτοκρατορία, «pax romana», ναυτιλία, βιοτεχνία, «άρτος και θεάματα»</p>
---	---

3. Τα Πρώτα Βυζαντινά χρόνια (4^{ος} αιώνας μ.Χ- 7^{ος} αιώνας μ.Χ)	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>3.1 Περιγράφουν και αναφέρουν αίτια και συνέπειες της μετάβασης από το ενιαίο ρωμαϊκό κράτος στη διαίρεση και το μετασχηματισμό του Ανατολικού Ρωμαϊκού Κράτους στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία (Α)(Β)(Γ)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.2 Αναφέρουν και σχολιάζουν τα κυριότερα γεγονότα που οδήγησαν στην καθιέρωση του Χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας του Βυζαντινού κράτους (Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.3 Αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στα πρώτα βυζαντινά χρόνια και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Ρωμαϊκή εποχή και το σήμερα. (Α)(Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.4 Περιγράφουν τη διοικητική οργάνωση της Κύπρου κατά την</p>	<p>3.1 Μετασχηματισμός Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας: (α) Προβλήματα εσωτερικά και εξωτερικά: Εξωτερικοί εχθροί, αυθαιρεσίες στρατού, στάσεις, απόσχιση περιοχών, διωγμοί χριστιανών (β) Διοικητικές αλλαγές: Τετραρχία, Χωρισμός αυτοκρατορίας σε Ανατολική-Δυτική, Μονοκρατορία, Διάταγμα Μεδιολάνων (ανεξιθησκίας) (γ) Ο Μέγας Κωνσταντίνος και οι ενέργειές του: Αλλαγές σε στρατό και διοίκηση, κυκλοφορία νομίσματος, λόγοι μεταφοράς πρωτεύουσας από τη Ρώμη στην Κων/πολη, έργα ανάπτυξης της Πόλης (δ) Γεγονότα που σχετίζονται με τη διάσπαση της αυτοκρατορίας σε Ανατολική και Δυτική και οριστική απόσχιση του Δυτικού Ρωμαϊκού Κράτους.</p> <p>3.2 (α) Ενέργειες Ιουλιανού για επαναφορά της αρχαίας θρησκείας (β) Λόγοι για τους οποίους ο Ιουλιανός τήρησε τη συγκεκριμένη στάση απέναντι στις θρησκείες (γ) Ενέργειες Θεοδοσίου για την επικράτηση και καθιέρωση του χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας (δ) Λόγοι για τους οποίους ο Θεοδόσιος τήρησε τη συγκεκριμένη στάση απέναντι στις θρησκείες.</p> <p>3.3 Διοίκηση και καθημερινή ζωή: (α) Ασχολίες των ανθρώπων στα πρώιμα βυζαντινά χρόνια (β) Διατροφή στα πρώιμα βυζαντινά χρόνια (γ) Εκπαίδευση στα πρώιμα βυζαντινά χρόνια (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή ανάμεσα στη Ρωμαϊκή εποχή, την Πρώιμη Βυζαντινή εποχή και το σήμερα (ε) Δήμοι, παλάτι και ιππόδρομος (οργάνωση, ομοιότητες και διαφορές με σημερινούς θεσμούς)</p> <p>3.4 (α) Αλλαγές και συνέχειες στη διοικητική οργάνωση της Κύπρου κατά την Πρώιμη Βυζαντινή περίοδο σε σχέση με τα ρωμαϊκά χρόνια (διοίκηση, δικαστική εξουσία, φορολογία).</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ Ε΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>Πρώιμη Βυζαντινή περίοδο (Α)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.5 Αίτια και συνέπειες της απόδοσης αυτοκέφαλου στην Εκκλησία της Κύπρου (Β)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.6 Περιγράφουν και να αξιολογούν την εσωτερική και εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού και τις συνέπειές της για τη Βυζαντινή αυτοκρατορία (Β)(Γ)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.7 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την Πρώιμη Βυζαντινή περίοδο (Ζ)</p>	<p>3.5 (α) Λόγοι για τους οποίους η Εκκλησία της Κύπρου διεκδίκησε το αυτοκέφαλο (β) Συνέπειες από την απόδοση αυτοκέφαλου στην Εκκλησία της Κύπρου</p> <p>3.6 Εσωτερική πολιτική Ιουστινιανού: (α) Ενέργειες του Ιουστινιανού για αλλαγές στη νομοθεσία, διοίκηση και οργάνωση της αυτοκρατορίας (β) Στάση του Νίκα: Πρωταγωνιστές, γεγονότα, αίτια και συνέπειες, λόγοι για τους οποίους ο Ιουστινιανός διατήρησε συγκεκριμένη στάση (γ) Ναός Αγίας Σοφίας: Αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, συντελεστές, σημασία/συμβολισμοί ως πολιτιστικό και θρησκευτικό μνημείο (δ) Παράθεση αντίστοιχων αρχιτεκτονικών μνημείων και έργων τέχνης στην Κύπρο αυτή την περίοδο (πολιτιστική άνθηση – Ψηφιδωτά Παναγίας Αγγελόκτιστης και Κανακαριάς) (ε) Συνέπειες της εσωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού Εξωτερική πολιτική Ιουστινιανού: (στ) Πολεμικές ενέργειες: Στρατηγοί, εχθροί, (ζ) Μέτρα για προστασία από εξωτερικούς κινδύνους: Οχύρωση, συνθήκες ειρήνης (η) Συνέπειες εξωτερικής πολιτικής Ιουστινιανού</p> <p>3.7 Έννοιες Τετραρχία, σύνορα, μονοκράτορας, έπαρχος, Νέα Ρώμη/Κωνσταντινούπολη, Βυζάντιο/Βυζαντινή Αυτοκρατορία, Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος, Ρωμαίοι/Ρωμιοί, Διάταγμα των Μεδιολάνων (ανεξιθρησκία), μεγάλοι γαιοκτήμονες, ιππόδρομος, δήμοι, παλάτι, αιρέσεις, Οικουμενική Σύνοδος, μεταρρύθμιση, νομοθεσία, κωδικοποίηση, διοίκηση, δασμοί, προνόμια, στάση, αρχιτεκτονικός ρυθμός, συνθήκες ειρήνης, λογοθέτης, οχύρωση.</p>
<p>4. Μέση Βυζαντινή περίοδος (7^{ος} αιώνας μ.Χ.- 11^{ος} αιώνας μ.Χ)</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ Ε΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>4.1 Αναφέρουν και να σχολιάζουν τις σχέσεις του Βυζαντίου με τους γειτονικούς λαούς (Άβαροι, Άραβες, Σλάβοι, Βούλγαροι, Πέρσες) (B)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.2 Σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες του εκχριστιανισμού των Σλάβων από τους Βυζαντινούς (B)(Γ)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.3 Σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες της εμφάνισης και εξάπλωσης του Ισλάμ και των Αράβων (B)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.4 Αίτια και συνέπειες των διεκδικήσεων των Αράβων στην Κύπρο (B)(Δ)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.5 Τεκμηριώνουν την ερμηνεία περί ακμής της Βυζαντινής αυτοκρατορίας κατά τη Μέση Βυζαντινή περίοδο (E)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>4.1 Γειτονικοί λαοί της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας: (α) Εμφάνιση γειτονικών λαών (Άβαροι, Άραβες, Σλάβοι, Βούλγαροι, Πέρσες) και σχέσεις με το Βυζάντιο: Συγκρούσεις, συνεργασία, διπλωματία, ρόλος Ακριτών (β) Εκστρατείες αντιμετώπισης εχθρών και επιπτώσεις για την αυτοκρατορία: Ηράκλειος, Νικηφόρος Φωκάς, Βασίλειος Β΄ (γ) Πολιορκία Κωνσταντινούπολης από Πέρσες και Αβάρους και απόκρουσή της με τη συνδρομή της Εκκλησίας</p> <p>4.2 (α) Λόγοι για τους οποίους το Βυζάντιο προσπαθεί να εκχριστιανίσει τους Σλάβους (β) Εκχριστιανισμός Σλάβων από Βυζαντινούς, κυριλλικό αλφάβητο (Κύριλλος και Μεθόδιος) (γ) Συνέπειες του εκχριστιανισμού των Σλάβων (δ) Σημασία του εκχριστιανισμού των Σλάβων για τις σχέσεις τους με τον ελληνισμό σήμερα</p> <p>4.3 Άραβες και εξάπλωση του Ισλάμ: (α) Ίδρυση του Ισλάμ από τον Μωάμεθ (β) Ρόλος της νέας θρησκείας στην ενοποίηση των Αράβων (γ) Προσπάθειες εξάπλωσής τους στην Ευρώπη (πολιορκία Κων/πολης και μάχη Πουατιέ)</p> <p>4.4 (α) Λόγοι για τους οποίους οι Άραβες διεκδικούν την Κύπρο (β) Σχέσεις με Βυζάντιο στην Κύπρο (συγκρούσεις, συμβιβασμός, ειρηνική συμβίωση) (γ) Αραβικές επιδράσεις στον πολιτισμό του νησιού (ενδείξεις της αραβικής παρουσίας στην Κύπρο) (δ) Διαφορετικές ερμηνείες για τους λόγους μετοικεσίας Κυπρίων στην Αρτάκη</p> <p>4.5 (α) Μεταρρυθμίσεις του Λέοντα Γ΄ Ίσαυρου: Θέσπιση Γεωργικού Νόμου και οφέλη για τα μικρομεσαία κοινωνικά στρώματα, δημοσίευση «Εκλογής», οργάνωση επικράτειας σε «Θέματα», μέτρα υπέρ των φτωχών (β) Λαϊκή τέχνη και παράδοση: Ακριτικά τραγούδια, θρύλοι, παραδόσεις για Βασίλειο Διγενή (γ) Προσφορά δυναστείας Μακεδόνων και Ισαύρων στην ανάπτυξη των γραμμάτων και της τέχνης.</p>
---	---

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ Ε΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>4.6 Σχολιάζουν τα αίτια, γεγονότα και συνέπειες της Εικονομαχίας (B)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.7 Αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων κατά τη Μέση Βυζαντινή περίοδο και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με την Πρώιμη Βυζαντινή περίοδο και το σήμερα. (A) (B) (Δ) (Ε) (ΣΤ) (Ζ)</p> <p>4.8 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με τη Μέση Βυζαντινή περίοδο (Ζ)</p>	<p>4.6 (α) Λόγοι για τους οποίους προέκυψε και εξελίχθηκε σε σύγκρουση το ζήτημα της εικονομαχίας (β) Διαφορετικές αντιλήψεις και ενέργειες αντίπαλων παρατάξεων και κατάληξη της σύγκρουσης (γ) Συνέπειες της Εικονομαχίας (ειδική αναφορά στην Κύπρο)</p> <p>4.7 (α) Ασχολίες των ανθρώπων στη Μέση Βυζαντινή περίοδο (β) Διατροφή στη Μέση Βυζαντινή περίοδο (γ) Εκπαίδευση στη Μέση Βυζαντινή περίοδο (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή ανάμεσα στην Πρώιμη Βυζαντινή περίοδο, τη Μέση Βυζαντινή περίοδο και το σήμερα.</p> <p>4.8 <u>Έννοιες</u> Ισλάμ, Μουσουλμάνος, Κοράνι, Χαλίφης, μάχη του Πουατιέ, Ακρίτες, διπλωματία, μισθοφόροι, Χαλά Σουλτάν Τεκκέ, καθεστώς συγκυριαρχίας, μετοικεσία/επαναπατρισμός Κυπρίων, υγρό πυρ, εκχριστιανισμός, «Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου», Ακάθιστος Ύμνος, Εικονομαχία, Εικονολατρεία, χειρόγραφα, αναστήλωση εικόνων, αγιογραφία, ακμή, δυναστεία</p>
<p>5. Παρακμή και πτώση του Βυζαντίου (11^{ος} αιώνας μ.Χ- 15^{ος} αιώνας μ.Χ)</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>5.1 Σχολιάζουν τα εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα που οδήγησαν την αυτοκρατορία από την ακμή στην παρακμή (αίτια παρακμής) (B)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.1 Λόγοι παρακμής Βυζαντινής Αυτοκρατορίας: (α) Εμφάνιση νέων εχθρών που αποσπούν εδάφη από την αυτοκρατορία (Σελτζούκοι, Νορμανδοί): Επιδρομές (μάχη του Ματζικέρτ) (β) Αίτια και συνέπειες παραχώρησης προνομίων στους Βενετούς (γ) Ενίσχυση πλουσίων και αποδυνάμωση φτωχών με ακύρωση μέτρων προστασίας τους – εκτεθειμένα τα σύνορα της αυτοκρατορίας (δ) Το Σχίσμα των δύο Εκκλησιών και οι μελλοντικές συνέπειές του.</p>

<p>5.2 Σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες των Σταυροφοριών (B)(Δ)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.2 Σταυροφορίες: (α) Αίτια που οδήγησαν στην οργάνωση των Σταυροφοριών (β) Βασικά χαρακτηριστικά, κοινά, σε όλες τις Σταυροφορίες (γ) Συνέπειες των Σταυροφοριών</p>
<p>5.3 Σχολιάζουν τα αίτια και της συνέπειες της κατάληψης της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (B)(Δ)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.3 (α) Αίτια και συνέπειες πολιορκίας και κατάληψης της Κων/πολης από τους Σταυροφόρους (β) Πολιορκία και άλωση της Κων/πολης από τους Σταυροφόρους (Δημιουργία ελληνικών ανεξάρτητων κρατιδίων και προσωρινή ανακατάληψη της Κων/πολης χωρίς επανένωση της αυτοκρατορίας)</p>
<p>5.4 Σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες της εξάπλωσης των Οθωμανών Τούρκων προς την Ευρώπη. (B)(Δ)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.4 (α) Αίτια και συνέπειες εμφάνισης και εξάπλωσης των Οθωμανών Τούρκων προς την Ευρώπη (β) Συγκρούσεις με Βυζάντιο</p>
<p>5.5 Σχολιάζουν τα γεγονότα, αίτια και συνέπειες της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς Τούρκους (B)(Δ)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.5 Άλωση (1453): (α) Ενθρόνιση Κωνσταντίνου Παλαιολόγου και ενέργειες διάσωσης αυτοκρατορίας (β) Λόγοι για τους οποίους ο Μωάμεθ Β΄ πολιορκεί την Κων/πολη (γ) Πολιορκία από το Μωάμεθ Β΄ και άλωση της Κων/πολης (1453) (δ) Συνέπειες της Άλωσης</p>
<p>5.6 Σχολιάζουν τη συμβολή του Βυζαντινού πολιτισμού στο σύγχρονο ελληνικό (E)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.6 Σημασία εκπαίδευσης, γλώσσας και τέχνης – Ρόλος της Κύπρου: (α) Βυζαντινός πολιτισμός ως συνεκτικός δεσμός μεταξύ της ελληνικής αρχαιότητας και της νεότερης εποχής (β) Συνεισφορά Βυζαντινών στη διαμόρφωση της γλώσσας που χρησιμοποιούμε σήμερα, σημαντικότητα του Βυζαντίου για την Ορθόδοξη Εκκλησία (γ) Διαφύλαξη Βυζαντινής τέχνης στην Κύπρο, συμβολή της στην παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά, προσφορά του νησιού στη διατήρηση της Βυζαντινής ορθόδοξης παράδοσης (αρχιτεκτονική, αγιογραφία, υμνογραφία).</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ Ε΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>5.7 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την παρακμή και πτώση του Βυζαντίου (Ζ)</p>	<p>5.7 <u>Έννοιες</u> Σχίσμα, παρακμή, ακμή (προαπαιτούμενες έννοιες που συναντώνται σε προηγούμενα μαθήματα), προνόμια, σταυροφορίες-σταυροφόροι, Άγιοι Τόποι, ιερός πόλεμος, άλωση</p>
<p>6. Κύπρος: Η περίοδος από το 1191 μέχρι το 1571</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>6.1 Αναφέρουν και σχολιάζουν αλλαγές και συνέχειες στη διοίκηση της Κύπρου από το 1191 μέχρι το 1571 (Α)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.2 Αναφέρουν βασικά χαρακτηριστικά της διοικητικής και κοινωνικής οργάνωσης της Κύπρου κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας και Ενετοκρατίας (Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.3 Περιγράφουν τις σχέσεις ανάμεσα στη λατινική και την ορθόδοξη εκκλησία στην Κύπρο κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας και Ενετοκρατίας (Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>6.1 Διαδοχικές καταλήψεις της Κύπρου από τους Δυτικοευρωπαίους: (α) Κατάκτηση της Κύπρου από τον Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο(1191) στα πλαίσια της Τρίτης Σταυροφορίας, απαρχή Φραγκοκρατίας στην Κύπρο (β) Μεταβίβαση της κυριαρχίας στους Λουζινιάν (γ) Παραχώρηση της Κύπρου στους Βενετούς από την Αικατερίνη Κορνάρο (δ) Κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς</p> <p>6.2 Κοινωνική και διοικητική οργάνωση: (α) Διοικητική οργάνωση (β) Φεουδαρχικό σύστημα, κοινωνικές ανισότητες, ανέχεια, λαϊκές εξεγέρσεις</p> <p>6.3 (α) Σχέση ορθόδοξης και λατινικής εκκλησίας: Σύγκρουση, αντιπαράθεση, συνύπαρξη. (β) Εμφάνιση λατινικής κοινότητας στο νησί</p>

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ Ε΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>6.4 Εντοπίζουν τις πολιτισμικές επιδράσεις των Φράγκων και Ενετών στην Κύπρο (Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.5 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την Κύπρο κατά τη Λατινοκρατία (Ζ)</p>	<p>6.4 Πολιτισμικές επιδράσεις: (α) Τέχνη, γλώσσα, παραδόσεις (β) Λογοτεχνικές δημιουργίες μέσα από την περίοδο της Φραγκοκρατίας (γ) Ορθόδοξα και λατινικά μνημεία: Ναοί (π.χ. Αγία Σοφία, Μπέλαπαϊς), οχυρωματικά έργα (τείχη Αμμοχώστου, ενετικά κάστρα, κ.λ.π.)</p> <p>6.5 Έννοιες Οχυρωματικά έργα, φεουδαρχία-φέουδα, Φραγκοκρατία, Ενετοκρατία-Ενετοί, Λατίνοι-λατινική κοινότητα, εμπορικά προνόμια, φραγκοβυζαντινός ναός</p>
--	--

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p><u>Χρόνος, αλλαγή, συνέχεια (Α)</u></p> <p>Εντοπίζουν και σχολιάζουν αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα σε ιστορικές περιόδους και εντός ιστορικών περιόδων</p> <p>Εντοπίζουν και σχολιάζουν συνδέσεις ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν στην ίδια ή σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων, τα οποία αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου 2. Χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων, τα οποία παραμένουν τα ίδια με την πάροδο του χρόνου. 3. Τρόποι με τους οποίους συγκεκριμένες αλλαγές επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων. <ol style="list-style-type: none"> 1. Σχέσεις ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους. 2. Σχέσεις ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν εντός της ίδιας ιστορικής περιόδου.
<p>Αίτια- συνέπειες (Β)</p> <p>Εισηγούνται σχέσεις ανάμεσα στα διάφορα αίτια και σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες συνέπειες γεγονότων και αλλαγών.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι (αίτια) για τους οποίους συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές συμβαίνουν. 2. Αποτελέσματα (συνέπειες) συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών. 3. Σχέσεις αιτιότητας ανάμεσα σε συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές. 4. Διάκριση ανάμεσα σε εκούσιες και ακούσιες συνέπειες. 5. Σχέσεις ανάμεσα στα αίτια συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών. 6. Σχέσεις ανάμεσα στις συνέπειες συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών
<p>Ιστορική ενσυναίσθηση (Γ)</p> <p>Εισηγούνται λόγους για συγκεκριμένες συμπεριφορές, πρακτικές και θεσμούς του παρελθόντος με αναφορά στο συγκεκριμένο της εποχής.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι για τους οποίους πρόσωπα ή ομάδες ανθρώπων συμπεριφέρονται με συγκεκριμένους τρόπους. 2. Τρόποι με τους οποίους το συγκεκριμένο στο οποίο συμβαίνει επηρεάζει τη συμπεριφορά προσώπων και ομάδων ανθρώπων.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ Ε΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>Συγκρίνουν τις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν και στο παρόν.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι έχουν συγκεκριμένους θεσμούς και πρακτικές; 4. Τρόποι με τους οποίους το συγκεκριμένο συμβάλει στην ύπαρξη συγκεκριμένων θεσμών και πρακτικών. 5. Λόγοι για τους οποίους κάποιοι θεσμοί και πρακτικές τους παρελθόντος δεν υπάρχουν ή είναι διαφορετικοί σήμερα; 6. Τρόποι με τους οποίους το διαφορετικό συγκεκριμένο προκάλεσε την αλλαγή ή την εξάλειψη θεσμών και πρακτικών του παρελθόντος. <ol style="list-style-type: none"> 1. Ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν για συγκεκριμένα θέματα 2. Διαφορές ανάμεσα στις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν και στη σημερινή εποχή για συγκεκριμένα θέματα.
<p>Πηγές-ιστορικές αναφορές (Δ)</p> <p>Συγκρίνουν διαφορετικές αναπαραστάσεις το ίδιου γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου.</p> <p>Κάνουν διακρίσεις ανάμεσα σε γεγονότα και ερμηνείες στις πηγές που χρησιμοποιούν.</p> <p>Εισηγούνται πιθανούς λόγους για τους οποίους έχουμε διαφορετικές αναπαραστάσεις και ερμηνείες γεγονότων/ προσώπων.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κοινές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου. 2. Διαφορετικές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου; 3. Ομοιότητες και διαφορές στις αναπαραστάσεις που παράγουν τα παιδιά. 4. Διαφορετικοί βαθμοί βεβαιότητας για πληροφορίες που εντοπίζονται σε αναπαραστάσεις <ol style="list-style-type: none"> 1. Πληροφορίες στις πηγές που περιγράφουν συγκεκριμένα γεγονότα 2. Πληροφορίες στις πηγές που δίνουν ερμηνείες γεγονότων <ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι για τους οποίους οι πληροφορίες που παίρνουμε από τις πηγές διαφέρουν μεταξύ τους. 2. Λόγοι για τους οποίους οι αναπαραστάσεις που παράγουν τα παιδιά διαφέρουν μεταξύ τους. 3. Λόγοι για τους οποίους δεν υπάρχει πάντοτε συμφωνία στο βαθμό βεβαιότητας για τις πληροφορίες που εντοπίζονται στις αναπαραστάσεις.
<p>Σημαντικότητα (Ε)</p>	

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ Ε΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

<p>Συγκρίνουν τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών στη βάση κριτηρίων.</p> <p>Εισηγούνται πιθανούς λόγους για τους οποίους έχουμε διαφορετικές κρίσεις σε σχέση με τη σημαντικότητα</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ιεράρχηση γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών ως προς τη σημαντικότητά τους στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων; (αιτιολόγηση) 2. Μεταβολές στη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών με την πάροδο του χρόνου. <ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι για τους οποίους έχουμε διαφορές στον τρόπο με τον οποίο ιεραρχούμε τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών.
<p>Ιστορική διερεύνηση (τεκμήρια) (Στ)</p> <p>Επιλέγουν, συνδυάζουν και αξιολογούν πηγές για να απαντήσουν ιστορικά ερωτήματα.</p> <p>Σχεδιάζουν και εκτελούν απλές ιστορικές διερευνήσεις.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σημαντικά ερωτήματα για ένα συγκεκριμένο γεγονός, φαινόμενο, πρόσωπο; 2. Πηγές που δίνουν πληροφορίες (τεκμήρια), οι οποίες απαντούν το ερώτημά μας. 3. Πληροφορίες (τεκμήρια) που παίρνουμε σχετικά με το ερώτημά μας από τις πηγές. 4. Εγκυρότητα και αξιοπιστία πηγών που προκύπτει από την εγκυρότητα και αξιοπιστία των τεκμηρίων 5. Ομοιότητες και διαφορές στα αποτελέσματα των ιστορικών διερευνήσεων των παιδιών. 6. Βαθμός βεβαιότητας για την απάντηση στο ερώτημά η οποία προκύπτει από τις πηγές. <ol style="list-style-type: none"> 1. Καθορισμός ερωτήματος προς διερεύνηση 2. Αναζήτηση πηγών 3. Μελέτη και ερμηνεία πηγών 4. Εντοπισμός τεκμηρίων σε σχέση με το ερώτημα της διερεύνησης 5. Αξιολόγηση την αξιοπιστίας- εγκυρότητας. 6. Αντιπαράβολή πηγών. 7. Παραγωγή ιστορικής αναφοράς. 8. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης 9. Συζήτηση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης. <p><i>(στα πιο πάνω όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία γίνεται χρήση των ΤΠΕ)</i></p>

<p>Οργάνωση- επικοινωνία (Ζ)</p> <p>Παρουσιάζουν την ιστορική τους γνώση και τα αποτελέσματα των διερευνήσεων τους με διάφορους τρόπους τους οποίους επιλέγουν ανάλογα με το θέμα.</p> <p>Χρησιμοποιούν ορθά συγκεκριμένους ιστορικούς και χρονολογικούς όρους και συμβάσεις.</p> <p>Τεκμηριώνουν και επιχειρηματολογούν σε συνθήκες διαλόγου για τα αποτελέσματα των διερευνήσεών τους με αναφορά στις πηγές τους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Παραγωγή γραπτών και προφορικών ιστορικών αναφορών 2. Τροποποίηση γραπτών ιστορικών αναφορών ώστε να συμπεριλαμβάνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων (π.χ. κείμενο σχολικού εγχειριδίου, κείμενο για το θέμα υπό μελέτη) 3. Κατασκευή/συμπλήρωση διαγραμμάτων 4. Συμπλήρωση χάρτη 5. Υπόδηση ρόλων 6. Επιλογή τρόπου παρουσίασης ανάλογα με το θέμα/περιεχόμενο της ιστορικής διερεύνησης και τον αποτελεσμάτων της. <p><i>(στα πιο πάνω όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία γίνεται χρήση των ΤΠΕ)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Λεξιλόγιο που υποδηλοί διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας (π.χ. αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις, όλες οι ενδείξεις δείχνουν, πιθανόν, μάλλον, σίγουρα) 2. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με τις ιστορικές περιόδους και τα θέματα υπό μελέτη (βλ. έννοιες περιεχομένου στους δείκτες επιτυχίας και επάρκειας για κάθε περίοδο) 3. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με την ιστορική διερεύνηση (π.χ. πηγές, τεκμήρια, αίτια, συνέπειες) <ol style="list-style-type: none"> 1. Πηγές που τεκμηριώνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων κατά την παρουσίασή/ συζήτηση τους. 2. Επιχειρηματολογία για την υποστήριξη της ερμηνείας στην οποία καταλήγουν οι ιστορικές διερευνήσεις.
--	---

Εισαγωγικό σημείωμα

Βασικός σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η ανάπτυξη του **Ιστορικού Γραμματισμού**. Με την ανάπτυξη του ιστορικού γραμματισμού στοχεύουμε να βοηθήσουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν τον κόσμο μέσα από τη μελέτη του παρελθόντος και της σχέσης του με το παρόν και το μέλλον. Η ανάπτυξη του ιστορικού γραμματισμού επιδιώκεται μέσα από την παράλληλη ανάπτυξη:

α) γνώσης περιεχομένου (τι συνέβη στο παρελθόν), και

β) ιστορικής επιστημολογικής κατανόησης (πώς μαθαίνουμε για το παρελθόν, οι μέθοδοι και διαδικασίες της επιστήμης της Ιστορίας, οι μορφές της ιστορικής γνώσης αλλά και τα όριά της).

Οι μαθητές και οι μαθήτριές μας θα εξέλθουν του εκπαιδευτικού συστήματος εξακολουθώντας να αγνοούν μεγάλο μέρος του περιεχομένου της Ιστορίας (γνώση γεγονότων, προσωπικοτήτων κ.λπ.). Όμως, ακόμη και οι επαγγελματίες ιστορικοί δεν είναι σε θέση να κατακτήσουν το σύνολο της γνώσης που έχει παραχθεί από την επιστήμη της Ιστορίας σχετικά με το παρελθόν. Επιπλέον, δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι η απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος παρέχει, από μόνη της, τη δυνατότητα σύνδεσης των γεγονότων αυτών με το παρόν και με τα όσα συμβαίνουν σε αυτό, ώστε να τα νοηματοδοτήσει. Αυτό όμως για το οποίο μπορούμε να είμαστε βέβαιοι και βέβαιες είναι το εξής: αν οι μαθητές και οι μαθήτριές μας εξοικειωθούν από νωρίς με την ιστορική αναζήτηση (την ιστορική σκέψη, τις λογικές και τις μεθόδους της επιστήμης της Ιστορίας), δεν θα παραμένουν αβοήθητοι μπροστά στις πολλαπλές και αντικρουόμενες ιστορίες που θα συναντούν καθημερινά· αντίθετα, θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα εργαλεία που τους προσφέρει η επιστήμη της Ιστορίας για να αναζητούν απαντήσεις στα νέα ερωτήματα που διαρκώς θα προκύπτουν. Αυτό σε καμιά περίπτωση δεν υποβαθμίζει τη σημασία που έχει η ανάπτυξη της γνώσης περιεχομένου, η οποία είναι απαραίτητη για την ιστορική κατανόηση. Είναι προφανές ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν μπορούν να μάθουν Ιστορία χωρίς να μάθουν για το παρελθόν και για τις ερμηνείες σχετικά με το τι συνέβη σε αυτό. Τα παιδιά θα πρέπει να είναι σε θέση να τοποθετούν τον εαυτό τους μέσα στον χρόνο (να προσανατολίζονται στον χρόνο), ώστε να μπορούν να αντιλαμβάνονται το παρόν και το μέλλον τους μέσα από το συγκείμενο του παρελθόντος. Για να το πετύχουμε αυτό, η απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος δεν αρκεί. Τα παιδιά χρειάζονται ένα παρελθόν, το οποίο να μπορούν να χρησιμοποιήσουν, δηλαδή ένα παρελθόν το οποίο να μπορούν να θυμούνται (αλλά και ένα παρελθόν το οποίο να αξίζει να θυμούνται).

Οι δείκτες επιτυχίας και επάρκειας που ακολουθούν επιδιώκουν τον συνδυασμό των πιο πάνω. Για τον λόγο αυτό σε κάθε δείκτη επιτυχίας για τη γνώση περιεχομένου (και τους δείκτες επάρκειας που τον συνοδεύουν) αντιστοιχούν δείκτες επιτυχίας και επάρκειας επιστημολογικής κατανόησης, οι οποίοι πληροφορούν τον/την εκπαιδευτικό για το ποια πτυχή της επιστημολογικής κατανόησης της Ιστορίας (και πώς) θα πρέπει να αναπτυχθεί παράλληλα με τη συγκεκριμένη γνώση περιεχομένου.

ΓΝΩΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	
1. Επισκόπηση	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>Αναφέρουν βασικές αλλαγές και συνέχειες στον τρόπο ζωής των ανθρώπων στον ελληνικό χώρο και την Κύπρο από την Παλαιολιθική εποχή μέχρι και το σήμερα (A) (E) (Z)*</p>	<p>(α) Αλλαγές και συνέχειες στη μετακίνηση και εγκατάσταση των ανθρώπων (λόγοι μετακίνησης, χώροι εγκατάστασης, αρχιτεκτονική)</p> <p>(β) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων (ένδυση, τεχνολογία, ασχολίες)</p> <p>(γ) Αλλαγές και συνέχειες στις ιδέες των ανθρώπων (ιδέες και αντιλήψεις, έκφραση ιδεών)</p> <p>(δ) Αλλαγές και συνέχειες στην κοινωνική οργάνωση (μέγεθος ομάδων ανθρώπων, οργάνωση ομάδων ανθρώπων, πολιτεύματα, σχέσεις μεταξύ ομάδων ανθρώπων)</p>
2. Αρχές νεότερης εποχής (14^{ος} αιώνας μ.Χ.- 18^{ος} αιώνας) στην Ευρώπη	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>2.1 Αναφέρουν και αιτιολογούν τις μεγάλες αλλαγές που σημειώθηκαν στις ιδέες και τις τέχνες κατά την περίοδο της Αναγέννησης (B)(Γ)(Δ)(E)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>2.1 Αναγέννηση της Ευρώπης:</p> <p>(α) Στροφή σε νέες ιδέες (ουμανισμός, επιστήμη)</p> <p>(β) Άνθηση γραμμάτων και τεχνών</p> <p>(γ) Θρησκευτική μεταρρύθμιση – αμφισβήτηση παπικής εξουσίας</p> <p>(δ) Συμβολή της εφεύρεσης της τυπογραφίας στη διακίνηση ιδεών (για διαφορετικές ομάδες ανθρώπων άμεσα και μεσοπρόθεσμα)</p>

* Η κωδικοποίηση αντιστοιχεί στους δείκτες επάρκειας και επιτυχίας για την επιστημολογική κατανόηση (βλ. σελ. 12-15).

<p>2.2 Αναφέρουν και αιτιολογούν τις μεγάλες αλλαγές στις ιδέες που εμφανίζονται στον Αιώνα του Διαφωτισμού (B)(Γ)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.3 Σχολιάζουν τις αιτίες και τις συνέπειες των γεωγραφικών ανακαλύψεων των Ευρωπαίων από τον 15^ο μέχρι τον 18^ο αιώνα (B)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.4 Σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες καθώς και τις κύριες φάσεις της Αμερικανικής Επανάστασης (B)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.5 Σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες καθώς και τις κύριες φάσεις της Γαλλικής Επανάστασης (B)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>2.6 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με τις απαρχές της νεότερης εποχής (Ζ)</p>	<p>2.2 Διαφωτισμός-Γαλλική Επανάσταση: (α) Ιδέα ελευθερίας του ατόμου και των λαών (β) Ορθολογισμός, επιστημονική επανάσταση (γ) Νέες κοινωνικές και οικονομικές δομές</p> <p>2.3 Γεωγραφική επέκταση - αποικιοκρατία: (α) Αίτια που οδήγησαν στις γεωγραφικές εξερευνήσεις και ανακαλύψεις (β) Σημαντικές γεωγραφικές ανακαλύψεις (γ) Συνέπειες γεωγραφικών ανακαλύψεων (αποικιακή επέκταση ευρωπαϊκών δυνάμεων) (δ) Διαφορετικές ερμηνείες του αποικισμού ανάμεσα σε αποίκους και ιθαγενείς</p> <p>2.4 (α) Λόγοι για τους οποίους οι αποικίες επαναστατούν εναντίον της Βρετανίας (β) Κύριες φάσεις της Αμερικανικής Επανάστασης (γ) Συνέπειες της Αμερικανικής Επανάστασης για το νέο κράτος που δημιουργείται και τον υπόλοιπο κόσμο</p> <p>2.5 (α) Λόγοι για τους οποίους ο γαλλικός λαός επαναστατεί (β) Κύριες φάσεις της Γαλλικής Επανάστασης (γ) Συνέπειες της Γαλλικής Επανάστασης για τη Γαλλία και τον υπόλοιπο κόσμο</p> <p>2.6 <u>Έννοιες</u> Εφεύρεση, γεωγραφικές ανακαλύψεις, αναγέννηση, διαφωτισμός, θρησκευτική μεταρρύθμιση, τυπογραφία, αποικιοκρατία</p>
<p>3. Ο Ελληνισμός από την Άλωση ως την Επανάσταση του 1821</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p>	

<p>3.1 Αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των Ελλήνων στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και αιτιολογούν τις αλλαγές και συνέχειες σε σχέση με τη Βυζαντινή εποχή και το σήμερα (Α)(Β)(Γ)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>3.1 Συνθήκες διαβίωσης κατά την Τουρκοκρατία: (α) Οικονομική ζωή διαφορετικών ομάδων Ελλήνων κατά την Τουρκοκρατία (β) Ασχολίες, διατροφή και ένδυση στα χρόνια της Τουρκοκρατίας (γ) Εκπαίδευση στα χρόνια της Τουρκοκρατίας (ρόλος τοπικών αρχών και εκκλησίας – η περίπτωση του Κοσμά του Αιτωλού) (δ) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή ανάμεσα στη Ρωμαϊκή εποχή, την Πρώιμη Βυζαντινή εποχή, τα χρόνια της Τουρκοκρατίας και το σήμερα.</p>
<p>3.2 Αναφέρουν χαρακτηριστικά της διοικητικής οργάνωσης κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής κυριαρχίας στον ελληνικό χώρο (Α)(Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>3.2 (α) Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης (β) Φορολογίες (γ) Διαφορές και ομοιότητες στην αντιμετώπιση Χριστιανών και Μουσουλμάνων από την Οθωμανική εξουσία</p>
<p>3.3 Αναφέρουν κοινά και διαφορετικά χαρακτηριστικά της ζωής Χριστιανών και Μουσουλμάνων στην Κύπρο στα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας (Α)(Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>3.3 (α) Απαρχές συγκρότησης της Μουσουλμανικής κοινότητας της Κύπρου (β) Ομοιότητες και διαφορές στον τρόπο ζωής (καθημερινή ζωή, ενδυμασία, θρησκευτικές συνήθειες, συμβίωση) (γ) Ομοιότητες και διαφορές στη σχέση των δύο ομάδων με την Οθωμανική διοίκηση (νομική υπόσταση, φορολογίες, κοινές διεκδικήσεις)</p>
<p>3.4 Σχολιάζουν τον χαρακτήρα και τις σχέσεις οργανωμένων ομάδων Ελλήνων με την Οθωμανική εξουσία (Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>3.4 Αντίδραση στην οθωμανική εξουσία: (α) Κλέφτες και αρματολοί (κοινά και διαφορετικά χαρακτηριστικά και σχέσεις με την Οθωμανική εξουσία) (β) Φαναριώτες (γ) Εκκλησία</p>
<p>3.5 Αναφέρουν τις βασικές ιδέες εκπροσώπων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και σχολιάζουν τη</p>	<p>3.5 (α) Οι ιδέες του Ρήγα Φεραίου και οι επιρροές που τις διαμόρφωσαν (β) Οι ιδέες του Αδαμάντιου Κοραή και οι επιρροές που τις διαμόρφωσαν</p>

<p>συμβολή τους στην εθνική αφύπνιση των Ελλήνων (Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>3.6 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την περίοδο της Τουρκοκρατίας (Ζ)</p>	<p>(γ) Σχέση Νεοελληνικού Διαφωτισμού με τον Ευρωπαϊκό διαφωτισμό (δ) Συμβολή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και των εκπροσώπων του στην εθνική αφύπνιση των Ελλήνων</p> <p>3.6 <u>Έννοιες</u> Σκλαβιά, τουρκοκρατία, παροικία, αυτοδιοίκηση, εξέγερση, ανθρώπινα δικαιώματα, προνόμια, Φαναριώτες, παιδομάζωμα, εξισλαμισμός, κοινότητα, αυτοδιοίκηση, δημογέροντες, προεστοί, ραγιάδες, τσιφλίκι, κλέφτες, αρματολοί, θρύλος, παράδοση, λαϊκή τέχνη, αυτονομία, επανάσταση, συνθήκη, εξέγερση</p>
<p>4. Η ελληνική επανάσταση του 1821</p>	
<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ</p>	<p>ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ</p>
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>4.1 Περιγράφουν την οργάνωση, λειτουργία και σύνθεση της Φιλικής Εταιρείας και σχολιάζουν τη συμβολή της στην Ελληνική Επανάσταση (Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.2 Αναφέρουν αίτια και τα αποτελέσματα των κυριότερων προεπαναστατικών κινημάτων (Β)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.3 Περιγράφουν την εξέλιξη της Ελληνικής Επανάστασης με αναφορά σε γεγονότα κλειδιά (Α)(Β)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>4.1 Πραγματοποίηση Ελληνικής Επανάστασης: (α) Ίδρυση Φιλικής Εταιρείας: Σκοπός, τρόπος λειτουργίας, ιδρυτές. (β) Συμβολή των φιλικών στην προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης του 1821</p> <p>4.2 (α) Λόγοι για τους οποίους εκδηλώνονται τα κυριότερα προεπαναστατικά κινήματα (Ορλωφικά, κίνημα Λάμπρου Κατσώνη) (β) Κατάληξη των κυριότερων προεπαναστατικών κινημάτων (γ) Λόγοι για τους οποίους απέτυχαν τα προεπαναστατικά κινήματα</p> <p>4.3 (α) Αποτυχημένη εξέγερση στη Μολδοβλαχία (λόγοι αποτυχίας) (β) Έναρξη επανάστασης στην Πελοπόννησο (λόγοι έναρξης και επιτυχίας εξέγερσης στην Πελοπόννησο) (γ) Οι κυριότερες φάσεις του Αγώνα σε όλη την Ελλάδα (επιτυχίες, αποτυχίες, ηγετικές μορφές αγωνιστών)</p>

<p>4.4 Σχολιάζουν τη στάση των Κυπρίων απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση (A)(B)(Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.5 Σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες της στάσης των ευρωπαϊκών κρατών αλλά και μεμονωμένων ατόμων απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση (B)(Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.6 Αποτιμούν τον αντίκτυπο από την επιτυχή έκβαση της Επανάστασης στην ίδρυση των εθνών-κρατών στην Ευρώπη (A)(B)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>4.7 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την περίοδο της ελληνικής επανάστασης (Ζ)</p>	<p>(δ) Εμφύλιες διαμάχες (αίτια και συνέπειες)</p> <p>4.4 (α) Στάση της Εκκλησίας (ειδική αναφορά στον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό) (β) Συμμετοχή Κυπρίων στην Επανάσταση (γ) Προσπάθειες για επέκταση της Επανάστασης στην Κύπρο</p> <p>4.5 (α) Αίτια και συνέπειες της εμφάνισης του Φιλελληνικού κινήματος (Ηθική και υλική στήριξη του Αγώνα από τους Φιλέλληνες) (β) Αίτια και συνέπειες της αρχικής στάσης των δυνάμεων της Ευρώπης απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση καθώς και της αλλαγής αυτής της στάσης στη συνέχεια</p> <p>4.6 Ο αντίκτυπος της επιτυχίας στην Ευρώπη: (α) Δημιουργία ελληνικού ανεξάρτητου κράτους: Αρχή για τη διάδοση φιλελεύθερων ιδεών και πολιτικής έθνους-κράτους σε ολόκληρη την Ευρώπη</p> <p>4.7 Έννοιες εταιρεία, οργάνωση, σύνθημα, μύηση, Φιλικόι, αντιπερισπασμός, Ιερός Λόχος, Ιερή Συμμαχία, γερουσία, τοπική κυβέρνηση, εθνοσυνέλευση, φιλελληνισμός, έξοδος, αυτοθυσία, ολοκαύτωμα, κλεφτοπόλεμος, μπουρλοτιέρης, ναυμαχία</p>
--	--

5. Ο πρώτος αιώνας της ελληνικής ανεξαρτησίας: 1830-1923

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>5.1 Αναφέρουν τις σημαντικότερες φάσεις στην πορεία συγκρότησης</p>	<p>5.1 Συγκρότηση ελληνικού κράτους: (α) Επισκόπηση μεταρρυθμιστικού έργου του Καποδίστρια στη διοίκηση, τον στρατό, την</p>

<p>του ελληνικού κράτους από το 1830 μέχρι το 1923. (Α)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>οικονομία και την εκπαίδευση (β) Συνοπτική αναφορά στο έργο του Όθωνα και την πορεία της χώρας προς τη δημοκρατία: Επανάσταση 3^{ης} Σεπτεμβρίου - Σύνταγμα 1844, έλευση Γεωργίου Α' - Βασιλευόμενη Δημοκρατία 1864</p>
<p>5.2 Σχολιάζουν το περιεχόμενο καθώς και τα αίτια και τις συνέπειες της «Μεγάλης Ιδέας» (Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.2 (α) Περιεχόμενο της «Μεγάλης Ιδέας» (β) Λόγοι για τους οποίους εμφανίζεται η «Μεγάλη Ιδέα» (γ) Συνέπειες της «Μεγάλης Ιδέας» (δ) Σύνδεση με την εμφάνιση του ενωτικού κινήματος στην Κύπρο</p>
<p>5.3 Περιγράφουν τις διάφορες φάσεις της εδαφικής επέκτασης του ελληνικού κράτους (Α)(Β)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.3 (α) Ενσωμάτωση Επτανήσων, Θεσσαλίας (περίοδος Τρικούπη) (β) Μακεδονικός αγώνας, ζήτημα αυτονομίας της Κρήτης, Μικρασιατικός ελληνισμός (γ) Συμμετοχή Ελλάδας στους Βαλκανικούς Πολέμους και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο (διακυβέρνηση Βενιζέλου). Διπλασιασμός εδαφικής επικράτειας, Μικρασιατική Εκστρατεία – Καταστροφή</p>
<p>5.4 Αναφέρουν και αιτιολογούν βασικές αλλαγές και συνέχειες στην οικονομική και κοινωνική ζωή στην Κύπρο που προέκυψαν με την μετάβαση από την Οθωμανική κυριαρχία στη Βρετανική (Α)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.4 Κύπρος – Από την Οθωμανική κυριαρχία στην Αγγλοκρατία: (α) Κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κατά την περίοδο 1833-1878. Αναφορά στην εξέγερση του 1833 (Νικόλαος Θησέας) (β) Οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στο νησί τα πρώτα χρόνια της αγγλοκρατίας. Πολιτική οργάνωση. Δημογραφική σύνθεση πληθυσμού</p>
<p>5.5 Ερμηνεύουν την πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην Κύπρο (Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>5.5 (α) Στρατηγική θέση της Κύπρου στην Ανατολική Μεσόγειο. Πολιτική Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στο νησί. Παραχώρηση στη Βρετανία (1878) (β) Προσάρτηση στην Αγγλία (1914), ανακήρυξη του νησιού σε Βρετανική αποικία (1925)</p>
<p>5.6 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με τη νεότερη ιστορία της Ελλάδας (μέχρι το 1923) (Ζ)</p>	<p>5.6 Έννοιες κυβερνήτης, αντιπολίτευση, σύνταγμα, απόλυτη μοναρχία, Αντιβασιλεία, σύνταγμα, συνταγματική μοναρχία, αλύτρωτοι – αλυτρωτισμός, Μεγάλη Ιδέα, ενωτικό κίνημα, ανεξαρτησία, αποικιοκρατία-αποικία, εξέγερση, διωγμοί, γενοκτονία, εθνικισμός, κίνημα Νεοτούρκων, Εθνικός</p>

	Διχασμός
6. Ελλάδα και Κύπρος από το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ως την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>6.1 Αιτιολογούν τα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει η Ελλάδα στη διάρκεια του μεσοπολέμου καθώς και τις συνέπειές τους (Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.2 Σχολιάζουν τα αίτια και συνέπειες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.3 Περιγράφουν τις κύριες φάσεις της συμμετοχής της Ελλάδας στα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Α)(Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.4 Σχολιάζουν τα αίτια και συνέπειες του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα (Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.5 Αναφέρουν πτυχές της ζωής στην Κύπρο που επηρεάστηκαν από τον Β'</p>	<p>6.1 Η περίοδος του Μεσοπολέμου στην Ελλάδα: (α) Καθορισμός των συνόρων ελληνικού κράτους (Συνθήκη Λωζάννης) (β) Αποκατάσταση προσφύγων: Θετικές και αρνητικές επιπτώσεις. Αντίκτυπος στην ελληνική οικονομία και κοινωνία (γ) Αστάθεια στην πολιτική ζωή. Δικτατορία 4^{ης} Αυγούστου (Μεταξάς)</p> <p>6.2 Η Ελλάδα και η Κύπρος κατά τη δεκαετία του 1940: (α) Αίτια έναρξης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (β) Κύριες φάσεις του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (γ) Συνέπειες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου</p> <p>6.3 (α) Ιταλική επίθεση (αίτια άρνησης Μεταξά, κύρια γεγονότα ιταλικής επίθεσης, συνέπειες) (β) Γερμανική κατάκτηση- Τριπλή κατοχή (έμφαση στις συνθήκες ζωής) (γ) Εθνική αντίσταση</p> <p>6.4 (α) Λόγοι για τους οποίους ξεσπά ο εμφύλιος πόλεμος (β) Βασικά γεγονότα (γ) Συνέπειες εμφυλίου (Ψυχολογικές, κοινωνικές, οικονομικές συνέπειες) (δ) Ο ελληνικός εμφύλιος και η σχέση του με τον ψυχρό πόλεμο σε διεθνές επίπεδο</p> <p>6.5 (α) Λόγοι για τους οποίους οι Κύπριοι (ΕΚ και ΤΚ) συμμετέχουν ως εθελοντές στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο</p>

<p>Παγκόσμιο Πόλεμο (Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.6 Σχολιάζουν τα αίτια και συνέπειες της δικτατορίας (1967- 1974) (Β)(Γ)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.7 Σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες της συμμετοχής της Ελλάδας σε διεθνείς οργανισμούς (ΝΑΤΟ, ΕΟΚ) (Β)(Γ)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.8 Αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στην Κύπρο στις αρχές και τα μέσα του 20^{ου} αιώνα και αιτιολογούν αλλαγές και συνέχειες από τον 19^ο αιώνα (Α)(Β)(Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.9 Αιτιολογούν την επιθυμία των Ελληνοκυπρίων για ένωση με την Ελλάδα (Γ)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.10 Περιγράφουν την εξέλιξη του ανταποικιακού αγώνα της ΕΟΚΑ με αναφορά σε γεγονότα κλειδιά (Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>(β) Συμμετοχή Κυπρίων γυναικών στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (γ) Λόγοι για τους οποίους η Κύπρος βρισκόταν υπό απειλή έστω κι αν ο πόλεμος δεν επεκτάθηκε στο νησί</p> <p>6.6 Μεταπολεμική εποχή: (α) Κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις: αστικοποίηση, εναλλαγές κυβερνήσεων. (β) Επιβολή δικτατορίας (1967-1974) και αντιδράσεις (γεγονότα Πολυτεχνείου) (γ) Τέλος της χούντας - αποκατάσταση δημοκρατίας με επιστροφή Κ. Καραμανλή (1981)</p> <p>6.7(α) Λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα επιλέγει να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ (β) Συνέπειες από την ένταξη και συμμετοχή της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ (γ) Λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα επιλέγει να ενταχθεί στην ΕΟΚ (δ) Συνέπειες από την ένταξη και συμμετοχή της Ελλάδας στην ΕΟΚ/ΕΕ</p> <p>6.8 (α) Ασχολίες των ανθρώπων στις αρχές και τα μέσα του 20^{ου} αιώνα (β) Εκπαίδευση στις αρχές και τα μέσα του 20^{ου} αιώνα (γ) Αλλαγές και συνέχειες στην καθημερινή ζωή ανάμεσα στο 19^ο αιώνα, τις αρχές και τα μέσα του 20^{ου} αιώνα και το σήμερα</p> <p>6.9 (α) Λόγοι για τους οποίους οι Ελληνοκύπριοι ζητούν ένωση με την Ελλάδα (β) Εξέγερση 1931 (αίτια, γεγονότα, συνέπειες) (γ) Σχέση με το διεθνές ανταποικιακό περιβάλλον</p> <p>6.10 (α) Λόγοι για τους οποίους η ΕΟΚΑ ξεκινά των αγώνα (β) Οργάνωση και δράση της ΕΟΚΑ (γ) Βασικά γεγονότα του Αγώνα (δ) Συμφωνίες Ζυρίχης Λονδίνου και ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας</p>
--	---

<p>6.11 Περιγράφουν τη σύνθεση των δύο κοινοτήτων που αναγνωρίστηκαν με την ανεξαρτησία της Κύπρου και τις συνθήκες συμβίωσης (Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.12 Σχολιάζουν τα αίτια και συνέπειες των δικαιοδικών ταραχών του 1963-64 (Γ)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.13 Σχολιάζουν τα αίτια και συνέπειες του πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου 1974 (Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.14 Σχολιάζουν τα αίτια και συνέπειες της τουρκικής εισβολής (Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p> <p>6.15 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με τη σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας και της Κύπρου (Ζ)</p>	<p>6.11 (α) Σύνθεση Ελληνοκυπριακής κοινότητας (β) Σύνθεση Τουρκοκυπριακής κοινότητας (γ) Τομείς συνεργασίας και ανταγωνισμού ανάμεσα στις δύο κοινότητες</p> <p>6.12 (α) Λόγοι για τους οποίους ξεκινούν οι συγκρούσεις ΕΚ και ΤΚ. (β) Βασικά γεγονότα (γ) Συνέπειες των δικαιοδικών ταραχών</p> <p>6.13 (α) Λόγοι για τους οποίους εκδηλώνεται το πραξικόπημα (β) Βασικά γεγονότα (γ) Συνέπειες του πραξικοπήματος</p> <p>6.14 (α) Λόγοι για τους οποίους η Τουρκία εισβάλλει στην Κύπρο (β) Βασικά γεγονότα (γ) Συνέπειες της εισβολής</p> <p>6.15 Έννοιες Πρόσφυγες, αγνοούμενοι, εγκλωβισμένοι, πραξικόπημα, δικτατορία, ουδετερότητα, αντίσταση, κατοχή, εμφύλιος, χούντα, εισβολή, συσσίτιο, δωσίλογος, δολιοφθορά, ενέδρα</p>
7. Η σύγχρονη Κύπρος	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:</p> <p>7.1 Περιγράφουν την πολιτειακή</p>	<p>7.1 Η Κύπρος τον 21^ο αιώνα:</p>

<p>οργάνωση της Κύπρου όπως προέκυψε από το σύνταγμα του 1960 και όπως διαμορφώθηκε με τη διαίρεση του νησιού (Α)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>(α) Πολιτειακή οργάνωση: πρόεδρος της δημοκρατίας, κυβέρνηση, βουλή των αντιπροσώπων, τοπική αυτοδιοίκηση, πολιτικά κόμματα (β) Προσαρμογές που προέκυψαν από την αποχώρηση των ΤΚ</p>
<p>7.2 Σχολιάζουν τους λόγους για τους οποίους η Κυπριακή Δημοκρατία επεδίωξε και εντάχθηκε στην ΕΕ (Β)(Γ)(Δ)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>7.2 (α) Λόγοι για τους οποίους η ΚΔ επεδίωξε την ένταξη στην ΕΕ (β) Συνέπειες της ένταξης της ΚΔ στην ΕΕ (γ) Προσδοκίες που προέκυψαν από την ένταξη της Κύπρου σε σχέση με το Κυπριακό Πρόβλημα</p>
<p>7.3 Αναφέρουν τις εξελίξεις στο κυπριακό πρόβλημα μετά το 1974 (Α)(Β)(Δ)(Ε)(ΣΤ)(Ζ)</p>	<p>7.3 (α) Κυριότερες προσπάθειες λύσης (β) Ανακήρυξη ψευδοκράτους (γ) Μερική άρση περιορισμών διακίνησης</p>
<p>7.4 Χρησιμοποιούν ορθά βασικές έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την Κύπρο μετά την ανακήρυξή της σε κράτος (Ζ)</p>	<p>7.4 <u>Έννοιες</u> εθνικό ζήτημα, ξένη κατοχή, επανένωση, ευρωπαϊκή κληρονομιά, πρόεδρος της δημοκρατίας, κυβέρνηση, βουλή των αντιπροσώπων, τοπική αυτοδιοίκηση, τύπος, κοινωνία πολιτών, διακοινοτικές.</p>

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
<p><u>Χρόνος, αλλαγή, συνέχεια (Α)</u></p> <p>Εντοπίζουν και σχολιάζουν αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα σε ιστορικές περιόδους και εντός ιστορικών περιόδων</p> <p>Εντοπίζουν και σχολιάζουν συνδέσεις ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν στην ίδια ή σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων, τα οποία αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου 2. Χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων, τα οποία παραμένουν τα ίδια με την πάροδο του χρόνου. 3. Τρόποι με τους οποίους συγκεκριμένες αλλαγές επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων. <ol style="list-style-type: none"> 1. Σχέσεις ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους. 2. Σχέσεις ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν εντός της ίδιας ιστορικής περιόδου.
<p>Αίτια- συνέπειες (Β)</p> <p>Εισηγούνται σχέσεις ανάμεσα στα διάφορα αίτια και σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες συνέπειες γεγονότων και αλλαγών.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι (αίτια) για τους οποίους συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές συμβαίνουν. 2. Αποτελέσματα (συνέπειες) συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών. 3. Σχέσεις αιτιότητας ανάμεσα σε συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές. 4. Διάκριση ανάμεσα σε εκούσιες και ακούσιες συνέπειες. 5. Σχέσεις ανάμεσα στα αίτια συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών. 6. Σχέσεις ανάμεσα στις συνέπειες συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών
<p>Ιστορική ενσυναίσθηση (Γ)</p> <p>Εισηγούνται λόγους για συγκεκριμένες συμπεριφορές, πρακτικές και θεσμούς του παρελθόντος με αναφορά στο συγκεκριμένο της εποχής.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι για τους οποίους πρόσωπα ή ομάδες ανθρώπων συμπεριφέρονται με συγκεκριμένους τρόπους. 2. Τρόποι με τους οποίους το συγκεκριμένο στο οποίο συμβαίνει επηρεάζει τη συμπεριφορά προσώπων και ομάδων ανθρώπων. 3. Λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι έχουν συγκεκριμένους θεσμούς και πρακτικές;

<p>Συγκρίνουν τις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν και στο παρόν.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Τρόποι με τους οποίους το συγκείμενο συμβάλει στην ύπαρξη συγκεκριμένων θεσμών και πρακτικών. 5. Λόγοι για τους οποίους κάποιοι θεσμοί και πρακτικές τους παρελθόντος δεν υπάρχουν ή είναι διαφορετικοί σήμερα; 6. Τρόποι με τους οποίους το διαφορετικό συγκείμενο προκάλεσε την αλλαγή ή την εξάλειψη θεσμών και πρακτικών του παρελθόντος. <ol style="list-style-type: none"> 1. Ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν για συγκεκριμένα θέματα 2. Διαφορές ανάμεσα στις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν και στη σημερινή εποχή για συγκεκριμένα θέματα.
<p>Πηγές-ιστορικές αναφορές (Δ)</p> <p>Συγκρίνουν διαφορετικές αναπαραστάσεις το ίδιου γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου.</p> <p>Κάνουν διακρίσεις ανάμεσα σε γεγονότα και ερμηνείες στις πηγές που χρησιμοποιούν.</p> <p>Εισηγούνται πιθανούς λόγους για τους οποίους έχουμε διαφορετικές αναπαραστάσεις και ερμηνείες γεγονότων/ προσώπων.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κοινές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου. 2. Διαφορετικές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/ προσώπου/ φαινομένου; 3. Ομοιότητες και διαφορές στις αναπαραστάσεις που παράγουν τα παιδιά. 4. Διαφορετικοί βαθμοί βεβαιότητας για πληροφορίες που εντοπίζονται σε αναπαραστάσεις <ol style="list-style-type: none"> 1. Πληροφορίες στις πηγές που περιγράφουν συγκεκριμένα γεγονότα 2. Πληροφορίες στις πηγές που δίνουν ερμηνείες γεγονότων <ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι για τους οποίους οι πληροφορίες που παίρνουμε από τις πηγές διαφέρουν μεταξύ τους. 2. Λόγοι για τους οποίους οι αναπαραστάσεις που παράγουν τα παιδιά διαφέρουν μεταξύ τους. 3. Λόγοι για τους οποίους δεν υπάρχει πάντοτε συμφωνία στο βαθμό βεβαιότητας για τις πληροφορίες που εντοπίζονται στις αναπαραστάσεις.
<p>Σημαντικότητα (Ε)</p>	

<p>Συγκρίνουν τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών στη βάση κριτηρίων.</p> <p>Εισηγούνται πιθανούς λόγους για τους οποίους έχουμε διαφορετικές κρίσεις σε σχέση με τη σημαντικότητα</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ιεράρχηση γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών ως προς τη σημαντικότητά τους στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων; (αιτιολόγηση) 2. Μεταβολές στη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών με την πάροδο του χρόνου. <ol style="list-style-type: none"> 1. Λόγοι για τους οποίους έχουμε διαφορές στον τρόπο με τον οποίο ιεραρχούμε τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών.
<p>Ιστορική διερεύνηση (τεκμήρια) (Στ)</p> <p>Επιλέγουν, συνδυάζουν και αξιολογούν πηγές για να απαντήσουν ιστορικά ερωτήματα.</p> <p>Σχεδιάζουν και εκτελούν απλές ιστορικές διερευνήσεις.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σημαντικά ερωτήματα για ένα συγκεκριμένο γεγονός, φαινόμενο, πρόσωπο; 2. Πηγές που δίνουν πληροφορίες (τεκμήρια), οι οποίες απαντούν το ερώτημά μας. 3. Πληροφορίες (τεκμήρια) που παίρνουμε σχετικά με το ερώτημά μας από τις πηγές. 4. Εγκυρότητα και αξιοπιστία πηγών που προκύπτει από την εγκυρότητα και αξιοπιστία των τεκμηρίων 5. Ομοιότητες και διαφορές στα αποτελέσματα των ιστορικών διερευνήσεων των παιδιών. 6. Βαθμός βεβαιότητας για την απάντηση στο ερώτημά η οποία προκύπτει από τις πηγές. <ol style="list-style-type: none"> 1. Καθορισμός ερωτήματος προς διερεύνηση 2. Αναζήτηση πηγών 3. Μελέτη και ερμηνεία πηγών 4. Εντοπισμός τεκμηρίων σε σχέση με το ερώτημα της διερεύνησης 5. Αξιολόγηση την αξιοπιστίας- εγκυρότητας. 6. Αντιπαραβολή πηγών. 7. Παραγωγή ιστορικής αναφοράς. 8. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης 9. Συζήτηση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης. <p><i>(στα πιο πάνω όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία γίνεται χρήση των ΤΠΕ)</i></p>
<p>Οργάνωση- επικοινωνία (Ζ)</p>	

<p>Παρουσιάζουν την ιστορική τους γνώση και τα αποτελέσματα των διερευνήσεων τους με διάφορους τρόπους τους οποίους επιλέγουν ανάλογα με το θέμα.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Παραγωγή γραπτών και προφορικών ιστορικών αναφορών 2. Τροποποίηση γραπτών ιστορικών αναφορών ώστε να συμπεριλαμβάνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων (π.χ. κείμενο σχολικού εγχειριδίου, κείμενο για το θέμα υπό μελέτη) 3. Κατασκευή/συμπλήρωση διαγραμμάτων 4. Συμπλήρωση χάρτη 5. Υπόδυση ρόλων 6. Επιλογή τρόπου παρουσίασης ανάλογα με το θέμα/περιεχόμενο της ιστορικής διερεύνησης και των αποτελεσμάτων της. <p><i>(στα πιο πάνω όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία γίνεται χρήση των ΤΠΕ)</i></p>
<p>Χρησιμοποιούν ορθά συγκεκριμένους ιστορικούς και χρονολογικούς όρους και συμβάσεις.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Λεξιλόγιο που υποδηλοί διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας (π.χ. αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις, όλες οι ενδείξεις δείχνουν, πιθανόν, μάλλον, σίγουρα) 2. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με τις ιστορικές περιόδους και τα θέματα υπό μελέτη (βλ. έννοιες περιεχομένου στους δείκτες επιτυχίας και επάρκειας για κάθε περίοδο) 3. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με την ιστορική διερεύνηση (π.χ. πηγές, τεκμήρια, αίτια, συνέπειες)
<p>Τεκμηριώνουν και επιχειρηματολογούν σε συνθήκες διαλόγου για τα αποτελέσματα των διερευνήσεών τους με αναφορά στις πηγές τους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Πηγές που τεκμηριώνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων κατά την παρουσίασή/ συζήτησή τους. 2. Επιχειρηματολογία για την υποστήριξη της ερμηνείας στην οποία καταλήγουν οι ιστορικές διερευνήσεις.